Studier och debatt

Fri handel i Europa

Rapport från en arbetsgrupp inom OEEC

NR 4 - 1956 - 4:e ÅRG

STUDIEFÖRBUNDET NÄRINGSLIV OCH SAMHÄLLE

SNS vill

genom

- vetenskaplig forskning
- studier och debatt i lokala grupper
- centrala konferenser och kurser
- publicering av resultaten från dessa verksamhetsfält

sprida kunskap om ekonomiska och sociala förhållanden, stimulera till positiva insatser i arbets- och samhällsliv och till ett individuellt ställningstagande i den allmänna debatten.

SNS är en ideell sammanslutning av enskilda personer inom svenskt näringsliv.

SNS är fristående från politiska partier och intresseorganisationer.

SNS bildades den 5 juni 1948, och dess arbete finansieras genom bidrag från näringslivet.

Fri handel i Europa

Rapport från en arbetsgrupp inom OEEC

Översättning från engelska texten
jämte introduktion av
Wilhelm Paues

SNS

STUDIEFÖRBUNDET NÄRINGSLIV OCH SAMHÄLLE

Studier och debatt

utges av

Studieförbundet Näringsliv och Samhälle
Sköldungagatan 2, Stockholm Ö.
Tel. 23 25 20. Postgiro 35 62 60.

Redaktionsråd:

Tore Ericsson
Erik Huss
Axel Iveroth
Carl J. Kjellberg
Arne Lundmark
Måns Nerman
Börje Wickman

Redaktör: Stina Thyberg

Ansvarig utgivare: Torsten Carlsson

Gernandts Boktryckeri - Stockholm 1957

Förord

Som en aktuell information för den intensiva debatten om en gemensam marknad i Europa presenterar SNS här en översättning av den nyss avlämnade rapporten från OEEC:s Working Party nr 17. Denna arbetsgrupp har haft i uppdrag att utreda frågan om ett samarbete mellan de sex stater som förhandlar om att bilda en tullunion — Benelux, Frankrike, Italien och Väst-Tyskland — och övriga OEEC-stater i syfte att finna en form för att anknyta ett frihandelsområde till den planerade tullunionen. Rapportens engelska titel är *"Report on the possibility of creating a free trade area in Europe,* prepared for the council of OEEC by a special working party". Den publicerades av OEEC i januari i år.

En kort återblick på det tidigare arbetet för en friare handel i Europa ges i en introduktion av direktören i Textilrådet Wilhelm Paues, som också har gjort översättningen av rapporten.

Rapporten är mycket koncentrerad och speciell och förutsätter måhända en viss tidigare orientering i ämnet. SNS har trots detta valt att publicera den, medan den är som mest aktuell. Vi hoppas att senare under året kunna ge ut ytterligare ett par skrifter behandlande dels principiella problem rörande ekonomiska unioner och dessas återverkningar på de enskilda ländernas ekonomi, dels mera konkreta ekonomiska problem i samband med de nu aktuella integrationssträvandena.

Stockholm i mars 1957.

Torsten Carlsson

Innehåll

Förkortningar och definitioner 6

Introduktion
av Wilhelm Paues 7

ARBETSGRUPPENS RAPPORT

Inledning 13
Bakgrunden till rapporten 13
Problemets innebörd 13

Del I. Utrikeshandelsproblem 15
Definition av ursprung 15
Avskaffande av tullar och kvantitativa restriktioner 16
Tullar 16
Kvantitativa restriktioner 17
Undanflyktsklausuler 18
Konkurrensregler 20

Del II. Allmänna problem 22
Problem med ekonomisk harmonisering 22
Jordbruksproblemet 23
Problem med "länder i ekonomisk utveckling" 25

Del III. Institutioner 27

Del IV. Slutsatser 29

Bilagor

Bilaga 1. Problem om varornas ursprung 33
I. Begränsning av tullfriheten till produkter med ursprung inom frihandelsområdet 33

II. Definition av ursprung 33
Allmänna överväganden 33
Den föreslagna metoden 36
III. Kontroll av ursprung 37
IV. Problem om handelns snedvridning 38
Problemets innebörd 38
Problemets omfattning 39
Frågan om restitution 41
V. Sammanfattning och allmänna slutsatser 42

Bilaga 2. Undanflyktsklausuler under övergångsperioden 44
Problemets innebörd 44
Undanflyktsklausul vid svårigheter med betalningsbalansen 46
De godkända undantagens art 46
Föregående utredning 47
Ensidiga åtgärder medgivna i brådskande fall 47
Tillämpning av undanflyktsåtgärder 47
Giltighetstid för undanflyktsklausulen — Omprövningar 48
Procedur för beslut och rekommendationer 48
Undanflyktsklausul vid svårigheter inom en viss sektor 48
Förbud mot ensidigt användande 49
Tillåtna undantag 49
Villkor förknippade med framställning att använda undanflyktsklausul 50
Prövning av en framställning 50
Icke-diskriminering vid tillämpning av undantag 51
Giltighetsperiod för undantag — Omprövning 51
Procedur för majoritetsbeslut 52
Övriga medlemsländers ställning då undanflyktsklausuler tillämpas 52

Bilaga 3. Konkurrensregler 54
Statliga ingripanden 55
Det privata näringslivets åtgärder 57

Förkortningar och definitioner

EPA
European Productivity Agency.

EPU
European Payments Union.

GATT
General Agreement on Tariffs and Trade; betecknar vanligen såväl avtalet som organisationen.

IBRD
International Bank for Reconstruction and Development.

IMF
International Monetary Fond.

OEEC
Organisation for European Economic Co-operation.

De Sex
Belgien, Luxemburg, Nederländerna, Frankrike, Italien och Väst-Tyskland. Dessa länder har redan bildat Kol- och stålunionen (Montanunionen), som på engelska förkortas ECSC.

Benelux
Belgien, Luxemburg och Nederländerna.

DaNoSve
Danmark, Norge och Sverige.

Sterlingområdet
Hit räknas valutamässigt United Kingdom, Irland, Island, de engelska besittningarna utom Europa samt samväldesländerna i övrigt utom Kanada, som hör till dollarområdet.

Frihandelsområdet
Detta skulle omfatta samtliga OEEC-stater nämligen:
dels de Sex' tullunion, alltså — Belgien, Luxemburg, Nederländerna, Frankrike, Italien och Väst-Tyskland,
dels sex andra länder — England, Danmark, Norge, Sverige, Schweiz och Österrike,
dels eventuellt länderna "under ekonomisk utveckling" — Irland, Island, Grekland, Portugal och Turkiet,
dels slutligen eventuellt Frankrikes och Belgiens samt möjligen Portugals utomeuropeiska områden.

Tullunion
Sammanslutning av länder, som mellan sig byter varor tullfritt, men som gentemot utomstående har en gemensam tulltaxa.

Frihandelsområde
Deltagarna i ett frihandelsområde tillämpar tullfrihet för varandras varor. Mot omvärlden däremot har de icke en gemensam tulltaxa utan varje land får använda sin egen.

Preferensområde
Inom en grupp nationer byts varor länderna emellan till lägre tullsats än vid varubyte mellan medlemsland och utomstående. GATT tillåter inte att existerande preferensmarginaler förstoras.

Introduktion

av Wilhelm Paues

Den andliga grunden till Europas ekonomiska samarbete lades möjligen under kriget, då de allierade regeringarna tillsatte ett stort antal samordningskommittéer, vilka skulle lösa det otal praktiska problem som uppstod.

Det var också i krigets London som Hollands och Belgiens exilregeringar beslöt, att de efter vapenstilleståndet skulle påbörja bildandet av en tullunion mellan de båda länderna — ett beslut som fick framgångsrikt resultat i Benelux.

Amerikanarna påpekade ofta, att Europas ekonomiska svårigheter och dess svaghet berodde på kontinentens uppdelning i ett stort antal marknader, som var för sig var för små. Förenta Nationerna tog genom Havanna-stadgan och GATT-avtalet initiativet till ett närmare samarbete mellan länderna för den internationella handelns frigörelse.

OEEC — The Organisation for European Economic Co-operation — blev konsekvensen av de västeuropeiska ländernas behov att mellan sig fördela den amerikanska Marshallhjälpen. OEEC hade så mycket inneboende livskraft, att organisationen fortsatte som ett utpräglat samarbetsorgan för de västeuropeiska staterna när Marshall-programmet var slut. OEEC koncentrerade sitt handelspolitiska arbete på att avskaffa de kvantitativa importregleringarna och att multilateralisera valutaområdet. GATT däremot kom huvudsakligen att ägna sig åt att söka sänka tullnivåerna eller att åtminstone hindra en ökning av dem.

Under många år ansågs, att OEEC icke borde syssla med tullfrågor, beroende på att man *dels* ville undvika dubbelarbete mellan de internationella organisationerna, *dels* mötte svårigheter för regionala tullsänkningar i GATT-avtalets mest-gynnad-nationsklausul och förbud mot nya preferenser.

Det blev emellertid alltmera klart, att GATT uttömt sina resurser att åstadkomma tullsänkningar. Redan i augusti 1950 hade professor Bertil Ohlin i Europa-rådet föreslagit, att man skulle undersöka möjligheterna för en västeuropeisk "Low-tariff club".

Från Bryssel hade utgått förslag om att undersöka möjligheterna att sektorsvis — t. ex. för en näringsgren i taget — sänka tullarna. OEEC tog upp frågan om möjligheterna att underlåta införandet av tullskydd för "nya" varor, vilka ännu inte vant sig vid protektion.

Sektorintegrationen blev verklighet endast i så måtto, att den franske utrikesministern Robert Schumans initiativ till ett samarbete inom den västeuropeiska kol- och stål-industrin för-

verkligades i Montanunionen mellan Benelux (Belgien, Nederländerna, Luxemburg), Frankrike, Italien och Väst-Tyskland. Det är dessa länder som sedermera kommit att gå under namnet av de Sex.

Man måste i detta stadium erinra om, att ett stort antal av de ledande statsmännen och statstjänstemännen i Väst-Europa samarbetat i olika ekonomiska sammanhang under lång tid. Främst i OEEC hade de tvingats att ingående studera varandras näringsliv och ekonomiska politik. De hade fått förtroende för varandra, förståelse för varandras problem och egenart. Den andliga grunden för ett närmare samarbete armerades av det ökande ekonomiska framåtskridandet och det gradvisa försvinnandet av arbetslösheten.

Vid ett möte i Messina i juli 1955 beslöt Montanunionens medlemsländer att på allvar ta upp planerna på ett ekonomiskt integrerat Europa. Man tillsatte en expertkommitté i vilken de Sex var representerade samt dessutom England. Vidare närvar representanter för Montanunionens Höga Myndighet samt för OEEC och Europa-rådet. Det fanns dessutom underkommittéer för sociala problem och för investeringsfrågor.

Dessa kommittéer framlade sina rapporter den 17 oktober 1955. Huvudkommittén hade haft 36 sammanträden. Resultatet ansågs så lovande, att de Sex vid ett förnyat möte beslöt uppdra åt särskilda nationella delegationer att närmare utforma förslagen. Ordförande för denna delegationschefsgrupp blev belgiske utrikesministern Paul Henri Spaak. I dessa överläggningar deltog varken England, OEEC eller Europa-rådet. Delegationscheferna framlade sitt betänkande, den s. k. Spaak-rapporten, den 21 april 1956.

Denna rapport föranledde de Sex att besluta utarbetandet av formella avtal om bildande dels av en "Gemensam marknad", dels av Euratom. Detta arbete fortgick i relativ tysthet och först mot slutet av 1956 började utredningarna, såvitt angår utformningen av den gemensamma marknaden, komma fram till knäckfrågor som var av politisk snarare än ekonomisk-teknisk art. Detta förhandlingsarbete beräknas vara avslutat före utgången av mars 1957.

De Sex' beslut att förhandla om ett avtal om en gemensam marknad införde emellertid en ny och mäktig faktor i den västeuropeiska handelspolitiken. De Sex' inbördes handel skulle underlättas avsevärt genom tullfriheten dem emellan, och samtidigt skulle utomstående länders exportmöjligheter till de Sex minskas genom att de senares gemensamma yttre tulltaxa sannolikt skulle bli hög.

I OEEC hade samtidigt pågått underhandlingar om en regional västeuropeisk tullsänkning. Det var lågtulländerna med Skandinavien, Benelux och Schweiz som framhöll, att handelns frigörande bleve ensidigt, om vissa OEEC-medlemmar hade avsevärt högre tullar än andra. Det visade sig emellertid möta stora svårigheter att få enighet om någon västeuropeisk tullsänkningsplan.

Vid ett ministerrådsmöte i OEEC i juli 1956, där tullsänkningspolitiken skulle diskuteras, överraskade dåvarande engelske finansministern Macmillan med ett förslag, att OEEC

skulle utreda frågan om ett samarbete mellan de Sex och övriga OEEC-stater i form av ett frihandelsområde anknutet till de Sex' tullunion.

OEEC tillsatte med anledning av dessa överläggningar en särskild arbetsgrupp, som började arbeta i slutet av september 1956. Ordförande blev belgaren de Snoy, som samtidigt var ordförande i de Sex' expertgrupp i Bryssel.

Working Party nr 17 sammanträdde regelbundet var fjortonde dag fram till början av januari månad 1957. Dess sammanträden förbereddes främst av en "suppleantgrupp", som satt i sammanträde praktiskt taget oavbrutet under denna tid. Detta intensiva arbete, understött av OEEC:s betydande resurser på sekretariatsplanet, gav till resultat den här föreliggande rapporten. Det är emellertid skäl att framhålla, att diskussionerna hade rört sig över större områden och om mera konkreta förhållanden än vad som framgår av slutrapportens formulering. Den förtjänar därför att läsas med noggrann utkik efter alla de isberg som till större delen döljer sig under de diplomatiska formuleringarnas skenbart obrutna vattenyta.

Det har förvånat många, att arbetet i OEEC kunde gå så fort. Man får emellertid inte glömma, att de Sex redan diskuterat dessa frågor under två år och att England deltog i det första skedet av de Sex' förhandlingar. Flertalet av deltagarna i Working Party 17 kände varandra sedan många års internationellt samarbete. De kände varandra så väl, att praktiskt taget allt "skådespeleri" var uteslutet. Det sägs, att samarbetet i detta Working Party var utomordentligt gott.

Slutrapporten behandlades av OEEC:s ministerråd den 12—13 februari 1957. Ministerrådet beslöt därvid, att man skulle bilda tre kommittéer för att förhandla om *dels* utarbetandet av ett avtal om frihandelsområdet, *dels* de problem som rörde länderna "i ekonomisk utveckling", *dels och* jordbrukets ställning inom frihandelsområdet. Samordnare för detta arbete är den nuvarande engelske finansministern Thorneycroft.

ARBETSGRUPPENS RAPPORT

Inledning

Bakgrunden till rapporten

1. Det arbete som OEEC bedrivit allt sedan sitt grundande i syfte att liberalisera den intraeuropeiska handeln har varit effektivt. Under 1956 blev det emellertid tydligt att liberaliseringen i dess dittillsvarande form drivits praktiskt taget så långt som möjligt. Särskilt länder med måttliga tullar anser att de icke kan fortsätta att minska sina kvantitativa importregleringar, förrän ett första steg tagits för att minska olikheterna i tullskydd. OEEC:s ministerråd tog i juli 1956 hänsyn till dessa svårigheter när det övervägde konsoliderandet av den 90-procentiga liberaliseringen och fixeringen av nya mål för avlägsnandet av importregleringar.

2. Samtidigt har sex medlemsländer i OEEC, Belgien, Frankrike, Tyskland, Italien, Luxemburg och Nederländerna, fortsatt sitt arbete på att mellan sig bilda en gemensam marknad. De åtgärder som snabbast skulle föra till detta mål beskrevs i ett betänkande som offentliggjordes i april 1956. Betänkandet föreslår framförallt avskaffandet av alla kvantitativa importregleringar, tullar och andra hinder för handeln mellan de Sex i syfte att bilda en tullunion och ekonomisk union. Det allmänna syftet i detta betänkande godkändes av de Sex' regeringar vid Venedigkonferensen i maj 1956. Förhandlingar om utformande av ett avtal har pågått alltsedan dess.

3. OEEC:s ministerråd tillsatte vid sitt sammanträde i juli 1956 den nuvarande arbetsgruppen och gav direktiv att den skulle studera möjliga former och metoder för att på multilateral bas förena å ena sidan den föreslagna tullunionen och å andra sidan de OEEC-länder som icke deltar däri. Såsom ett tänkbart sätt för sammanslutande skulle arbetsgruppen överväga skapandet av ett frihandelsområde, vilket skulle inbegripa såväl tullunionen som övriga medlemsländer.

Problemets innebörd

4. Arbetsgruppen har koncentrerat sitt arbete på att studera ett frihandelsområde. Liksom i en tullunion avskaffas i ett frihandelsområde alla slags handelshinder (tullar samt kvantitativa import- och exportregleringar[1]) mellan deltagarländerna, men vart och ett av de i frihandelsområdet deltagande länderna bibehåller sin egen tulltaxa gentemot länder utanför området. I en tullunion däremot finns en gemensam tulltaxa mot omvärlden.

5. Erfarenheterna av ett frihandelsområdes funktion är begränsade. Av denna anledning fann arbetsgruppen

[1] Beträffande finanstullar se punkt 22.

det nödvändigt att först besvara följande fråga: är det tekniskt möjligt att få ett frihandelsområde i Europa funktionsdugligt?

6. Avskaffandet av handelshinder och vidmakthållandet av en normal handelsstruktur är problem som uppstår såväl i ett frihandelsområde som i en tullunion. Arbetsgruppen måste därför lämna svar på ytterligare två frågor. Vilka är de speciella kommersiella problem som behöver lösas? Finns det problem som är gemensamma för frihandelsområdet och för tullunionen och som därför måste lösas på identiskt sätt?

7. Lösningen av de problem som angivits under punkterna 5 och 6 är viktig såväl politiskt som tekniskt. Varje lösning måste ta hänsyn till OEEC-ländernas önskan att bibehålla en tillfredsställande grad av ömsesidighet i sina handelsförbindelser och att undvika inbördes diskriminering. Av denna anledning har arbetsgruppen sökt ge så klara svar som möjligt på dessa frågor i del I av sin rapport.

8. För de Sex framstår bildandet av tullunionen endast såsom en del av ett större mål, skapandet av en ekonomisk union. De betraktar det därför som oundgängligt att harmonisera och samordna sin ekonomiska, sociala och finansiella politik. Arbetsgruppen har för sin del övervägt, huruvida den närmare ekonomiska kontakt som uppstår mellan länderna i ett frihandelsområde och det därav följande ömsesidiga beroendet icke borde föranleda åtgärder av samma slag.

9. Arbetsgruppen ställdes även inför ett antal allmänna problem beträffande frihandelsområdets omfattning och den ömsesidighet som måste tryggas för de däri deltagande länderna. Ett av dessa problem, som är särskilt viktigt, är det som gäller jordbruksprodukter.[1]

Andra och liknande frågor uppstår genom det speciella läge i vilket vissa OEEC-länder befinner sig (länder som undergår ekonomisk utveckling) eller genom förekomsten av ekonomiska och politiska band mellan några medlemsländer och deras utomeuropeiska områden.

10. Många länder i OEEC kommer att bedöma sitt eventuella deltagande i frihandelsområdet på grundval av de lösningar man kunnat finna på de frågor som omnämnts under punkterna 8 och 9. Del II av denna rapport redogör för arbetsgruppens överläggningar i dessa hänseenden.

11. Under sitt arbete har arbetsgruppen tagit hänsyn till de åtaganden som flertalet OEEC-länder gjort genom olika internationella fördrag. Framförallt måste de länder som är medlemmar av GATT se till att upprättandet och funktionen av ett frihandelsområde överensstämmer med de bestämmelser som reglerar handelsförbindelserna mellan dessa länder och övriga medlemmar i GATT. Arbetsgruppen anser det viktigt att ett frihandelsområde i Europa befrämjar GATT:s syften genom att bidra till en utvidgning av handeln över hela världen.

---

[1] Med jordbruksprodukter menas de produkter som upptagits under kategori I i Bilaga A till Liberaliseringskoden.

Del I. Utrikeshandelsproblem

12. Arbetsgruppen studerade först det problem som uppstår vid *definieringen av en produkts ursprung,* ett problem som är säreget för ett frihandelsområde. Därefter utredde arbetsgruppen de tekniska hänsyn som måste tas vid *avskaffandet av importhinder* (tullar och kvantitativa restriktioner), vidare *undanflyktsklausuler* och *konkurrensregler* inom området.

13. De tre sistnämnda problemen måste även lösas i en tullunion och de Sex har därför behandlat dem. När arbetsgruppen i sin tur övervägde samma problem, diskuterade den — med hänsyn till att frihandelsområdet kommer att inbegripa de Sex' tullunion — beträffande samtliga dessa problem i vilken omfattning gemensamma eller samstämmiga lösningar blir oundgängliga såväl av praktiska skäl som i syfte att slå vakt om OEEC:s ständiga strävan att upprätthålla ömsesidighet och förhindra diskriminering.

Definition av ursprung

14. Behovet att definiera produkters ursprung beror på att i ett frihandelsområde varje deltagande land kommer att bibehålla sin egen tulltaxa för import från utomstående länder. Detta är följaktligen ett speciellt problem som icke existerar i tullunionen, sedan dennas gemensamma tulltaxa mot utomstående trätt i kraft.

15. Vid varuutbyte mellan medlemsländerna i ett frihandelsområde är endast de produkter berättigade till tullfrihet som har sitt ursprung inom frihandelsområdet. Många produkter innehåller emellertid beståndsdelar som uppstått delvis inom och delvis utom frihandelsområdet. Frågan är, hur man skall kunna urskilja just sådana produkter, och hur man skall behandla dem tullmässigt. Härtill kommer, att vissa svårigheter kan uppstå genom vidmakthållandet av olika tullar mot utomstående länder, särskilt när det är fråga om förnödenheter (råvaror eller halvfabrikat) vilka används inom frihandelsområdet som utgångsmaterial för framställning av varor som därefter kommer att anses ha sitt ursprung inom området.

16. Lösningarna på dessa problem kommer inte endast att utgöra en förutsättning för frihandelsområdets funktion; de kommer också att i viss utsträckning bli utslagsgivande för själva frihandelsområdets omfattning. Volymen av det tullfria varuutbytet inom frihandelsområdet kommer att bestämmas av hur liberal man är, när det gäller att bevilja tullfrihet eller ej för dessa "blandade" varor.

17. Arbetsgruppen har studerat dessa problem och sammanfattat resultaten i Bilaga 1. Den har i tur och ordning

behandlat de definitioner som skulle kunna användas för att bestämma en varas ursprung, metoderna för att kontrollera användningen av dessa definitioner, import- och exportländernas respektive roller vid denna kontroll, inverkan av särskilda definitioner på riskerna för snedvridning av handeln och de problem som därigenom uppstår. Arbetsgruppen har kommit till den slutsatsen, att man för att lösa dessa problem i en anda av ömsesidighet måste få deltagarna i frihandelsområdet att anta gemensamma regler för bestämmande av en varas ursprung. Arbetsgruppen har den bestämda uppfattningen att systemets funktion förutsätter nära samarbete mellan medlemsländerna, såväl i förvaltningsfrågor som i handelspolitiska frågor, och att tillämpningen av reglerna måste bli så enkel, att den icke medför onödigt besvärliga formaliteter, vare sig för dem som driver utrikeshandel eller för de statliga myndigheterna. Om detta icke blir fallet, kan handelsutbytet inom frihandelsområdet skadas. Ett sådant resultat skulle direkt motverka syftet med frihandelsområdet.

18. Det tillhörde inte arbetsgruppens uppgifter att avgöra, vilka tekniska lösningar som skulle lämpa sig bäst för de särskilda förhållandena i ett frihandelsområde. Några av de principer på vilka lösningar bör byggas anges i Bilaga 1. Arbetsgruppen har kommit till den slutsatsen, att det är möjligt att i överensstämmelse med dessa principer utarbeta lösningar som skulle trygga frihandelsområdets upprättande och möjliggöra dess tillfredsställande funktion.

Avskaffande av tullar och kvantitativa restriktioner

Tullar

19. För att upprätta frihandelsområdet behöver man göra upp en plan som åläggger frihandelsområdets medlemsländer att gradvis minska sina tullar[1] för hela importen, och detta enligt en på förhand bestämd tidtabell. Den period som skall fastställas för tullarnas avskaffande måste göras så lång, att de olika ländernas industrier kan anpassa sig till borttagandet av tullskyddet. Perioden måste å andra sidan vara så kort, att projektet kan genomföras inom rimlig tidrymd.

20. I samtliga dessa frågor måste man ta hänsyn till det förhållandet, att arbetet med att skapa frihandelsområdet kommer att ske samtidigt med skapandet av de Sex' tullunion och ekonomiska union. Om icke tullunionen och frihandelsområdet accepterar samma system för tullarnas borttagande, kan det uppstå risk för diskriminering. Dessutom skulle de Sex råka i administrativa svårigheter, eftersom de under övergångstiden skulle nödgas tillämpa tre olika tullsatser samtidigt för ett och samma produktslag, beroende på om det kom från helt utomstående länder, från en annan medlem i de Sex' tullunion eller från en medlem i frihandelsområdet.

21. Arbetsgruppen har övervägt, om än icke i detalj, de olika metoder som kan tillämpas, övergångsperiodens längd och tidsplaneringen av tullsänk-

[1] Problemet finanstullar behandlas under punkt 22.

ningsetapperna. Den har försökt väga fördelar och nackdelar av ett stelt system, vilket skulle kräva lika och samtidiga sänkningar av alla tullsatser, och ett smidigt ("flexibelt") system, grundat på sänkningar av en tulltaxas sammanlagda skyddseffekt, vilket senare system skulle ge medlemsländerna möjlighet att undvika en sänkning av alla tullsatser samtidigt och med samma procenttal. Enligt båda systemen skulle dock alla tullar på samtliga varor vara avskaffade vid övergångsperiodens slut.

22. Arbetsgruppen har även studerat de speciella problemen med s. k. finanstullar. Ehuru arbetsgruppen ännu icke är i stånd att definiera eller uppräkna dessa finanstullar, anser den rent principiellt, att varje inslag av direkt eller indirekt protektionism som sådana finanstullar må ha bör ha avskaffats under övergångsperioden. Det protektionistiska elementet i dessa tullar måste fastställas. Men arbetsgruppen medger att respektive regeringar måste ha möjlighet att lägga konsumtionsskatter av icke-protektionistisk art på importvaror.

23. Mot slutet av sitt arbete underrättades arbetsgruppen om det system som diskuterats beträffande tullunionen av de Sex' delegationschefer.[1] Detta system är ett försök att kombinera stelhet med smidighet. Det blir nödvändigt att granska detta system och utröna, huruvida andra länder kan anta det sådant det är eller med vissa ändringar. Det är mot bakgrunden av de överväganden som skett under punkt 20 som man måste granska de problem som beskrivs under punkterna 19, 21 och 22.

[1] Dess huvudsakliga innehåll beskrivs i Bilaga 2. (Översättarens anm.)

Kvantitativa restriktioner

24. Syftet med frihandelsområdet är att avskaffa inte endast tullarna mellan medlemsländerna utan även kvantitativa regleringar för handeln inom området. Grundprinciperna i OEEC:s liberaliseringskod — liksom även i andra internationella avtal, till vilka flertalet OEEC-länder anslutit sig — förutsätter redan nu importregleringarnas fullständiga avskaffande. Det blir nödvändigt att fastställa, hur detta syfte skall förverkligas senast vid slutet av övergångstiden och om möjligt dessförinnan. I många fall kommer det gradvisa uppmjukandet av restriktionerna, särskilt genom successiv ökning av importkontingenterna, att kännetecknа övergångsperioden. En sådan procedur har förutsetts av de Sex. (Se Bilaga 2.)

25. Principen om icke-diskriminering i utrikeshandeln finns stadgad i OEEC:s liberaliseringskod och denna skulle allt framgent gälla inom frihandelsområdet. Dess tillämpning på importkontingenter möter emellertid vissa praktiska svårigheter. Dessa svårigheter avser de Sex att lösa genom globalkvoter.

26. Liksom beträffande tullarna förefaller det lämpligt att behandla denna fråga mot bakgrunden av de överväganden som skett under punkt 20. Antagandet av gemensamma metoder

är av utslagsgivande betydelse, om medlemsländerna önskar undvika att sätta i fara de resultat som har uppnåtts genom OEEC:s mångåriga ansträngningar och de principer, på vilka dessa resultat har grundats.

Undanflyktsklausuler

27. Under övergångstidens avskaffande av tullar och importregleringar kan vissa medlemsländer se sig ur stånd att uppfylla de förpliktelser de åtagit sig inom föreskriven tidrymd. Om de inte lyckas lösa svårigheterna på annat sätt, kan sådana länder önska få tillfällig befrielse från ett eller flera av sina åtaganden. Detta är syftet med undanflyktsklausulerna (escape clauses). Arbetsgruppen har studerat sådana klausultyper som skulle kunna åberopas under övergångsperioden, men den har icke övervägt, huruvida det kan bli nödvändigt med sådana klausuler efter övergångsperiodens slut.

28. Varje undantag från reglerna om avskaffande av handelshindren kan bidra till ett brytande av ömsesidigheten, till bristande balans och till diskriminering. Ömsesidighet, jämvikt och icke-diskriminering utgör dock grundläggande villkor för frihandelsområdets riktiga funktion. De medlemsländer, som har avsagt sig det skydd som tullar eller importregleringar ger, kommer att lida skada av varje undantag från huvudregeln till förmån för ett annat medlemsland. Det är därför nödvändigt att begränsa eventuella undantag från de allmänna förpliktelserna till sådana fall, där de är oundgängligen nödvändiga för att bemästra mycket allvarliga svårigheter. Eftersom medlemsländerna i frihandelsområdet kommer att vara mera ömsesidigt beroende av varandra än de varit i OEEC eller GATT, bör undanflyktsklausulerna i frihandelsområdet få en snävare omfattning och förknippas med strängare tillämpningsvillkor än vad som är fallet i hittillsvarande internationella organisationer.

29. Inom frihandelsområdet måste uppkommande svårigheter så långt möjligt studeras, förutses och lösas genom ett allt intimare samarbete mellan medlemsländerna; detta innebär att man genomför nya former för överläggning och samarbete i ekonomiska, finansiella och handelspolitiska frågor och en mer intensiv samordning av politiken. Möjligheten av konstruktivt ömsesidigt bistånd borde också övervägas. I många fall skulle dessa nya tillvägagångssätt göra det möjligt att undvika tillgripande av undanflyktsklausuler. I händelse av en ekonomisk kris i en eller flera stater inom frihandelsområdet skulle anordningarna för överläggningar och ömsesidig anpassning av åtgärderna stärkas ytterligare. I en sådan situation måste det eller de berörda länderna utan dröjsmål kunna begära överläggningar på högsta nivå med sina partners, så att lämpliga motåtgärder kan beslutas i tid.

30. Endast i de fall, då dessa samarbetsåtgärder för att avvärja eller lösa svårigheter ej lett till en lösning, kan undanflyktsklausuler åberopas. För öv-

rigt kan tillfälliga undantag från reglerna icke i och för sig utgöra ett botemedel mot svårigheterna; de utgör endast ett slags övergående skydd i vars hägn det ifrågavarande landet måste — i vissa fall med hjälp av sina partners — vidta de anpassningsåtgärder som är nödvändiga för att landet återigen helt skall kunna uppfylla de för alla gemensamma åtagandena.

31. Arbetsgruppen har studerat de svårigheter som kan ge anledning att tillgripa undanflyktsklausuler. Enligt dess uppfattning kan man förutse två fall: svårigheter med betalningsbalanser och svårigheter i en viss sektor av ekonomin. Arbetsgruppen har försökt att i Bilaga 3 dra upp grova riktlinjer för de regler som skulle kunna gälla beträffande erforderliga undanflyktsklausuler. Därutöver har den undersökt de svårigheter som vissa länder kan möta, om deras partners i frihandelsområdet skulle göra långvarigt bruk av undanflyktsklausuler.

32. Arbetsgruppen har icke haft möjlighet att studera de regler som de Sex förutser för användande av undanflyktsklausuler inom sin tullunion. Behovet av ömsesidighet gör det nödvändigt att anta gemensamma eller likartade metoder för avskaffande av tullar och kvantitativa restriktioner i tullunionen och i den gemensamma marknaden; samma nödvändighet gäller beträffande undanflyktsklausuler. Den uppbrytning av ömsesidigheten, den bristande balans eller diskriminering som kan följa med tillgripandet av undanflyktsklausuler skulle förvärras, om ett land medgåves befrielse på olika sätt från sina åtaganden gentemot sina partners, beroende på om det eller dess partners var medlemmar av tullunionen eller ej. Detta bör dock icke hindra, att varje gruppering för sig fastställer särskilda regler för överläggning, samarbete och ömsesidigt bistånd medlemsländerna emellan. Härutöver måste man vid formulerandet av undanflyktsklausulernas bestämmelser ta hänsyn till bestämmelserna i sådana internationella avtal som OEEC, Internationella Valutafonden och GATT.

33. Arbetsgruppen har, när den studerat frågan om undanflyktsklausuler, fått ägna uppmärksamhet åt vissa institutionella problem, vilkas lösning kan komma att innebära avsevärda avvikelser från de nuvarande OEEC-reglerna. Dessa tillåter ett medlemsland att ensidigt åberopa en undanflyktsklausul. Följaktligen kan sådan tillämpning ogillas endast genom enhälligt beslut av OEEC:s medlemmar, inklusive det berörda landet. Den stränga kontroll över användningen av undanflyktsklausuler, som syns nödvändig i ett frihandelsområde, kan t. ex. leda till att man antingen avskaffar möjligheten till ensidiga åtgärder eller endast tillåter sådana för en kort tidrymd eller begränsar dem till vissa skyddsåtgärder, vilkas omfattning i så fall måste noggrant anges. Om rätten att åberopa undanflyktsklausuler begränsas genom att den göres avhängig av föregående medgivande, skulle dock bibehållandet av regeln om enhälliga beslut göra det praktiskt taget omöjligt att tillämpa undanflyktsklausulerna, eftersom ett enda land skulle kunna inlägga veto. Systemet med föregående godkännan-

de kan därför leda till att man överger kravet på enhälliga beslut.

34. Rådet måste ta ställning till detta problem när det granskar del III av denna rapport, vilken del avser frihandelsområdets organ. I detta hänseende vill arbetsgruppen — med hänsyn till gruppens synpunkter under punkt 32 — rikta rådets uppmärksamhet på behovet av samordning mellan frihandelsområdets och tullunionens bestämmelser om undanflyktsklausuler.

Konkurrensregler

35. Frihandelsområdets riktiga funktion och den större och mera effektiva arbetsfördelning som skulle följa därav blir avhängiga av varje medlemslands möjligheter att koncentrera sina produktiva resurser på de sektorer, inom vilka det åtnjuter ett relativt fördelaktigt läge. Denna arbetsfördelning skulle inte kunna ske på ett tillfredsställande sätt, om konkurrensen bleve snedvriden, antingen på grund av att vissa länder icke hade fri och lika tillgång till råvaruinköp genom att deras partners tillämpade exportrestriktioner eller emedan några av dem störde marknaden genom konstlade medel. De åtgärder som sannolikt skulle kunna snedvrida konkurrensen kan uppenbara sig i många olika former; några är resultat av regeringars direkta eller indirekta åtgärder (subsidier och andra former av exporthjälp, exportrestriktioner, dubbla priser), andra följer av metoder som tillämpas av det privata näringslivet (dumping, monopol- eller kartellpolitik, konkurrensbegränsande åtgärder). Det är svårt att ställa upp en fullständig förteckning över alla dessa åtgärder, att definiera dem och i många fall svårt även att bestämma deras ursprung, orsaker eller verkningar. Arbetsgruppen har därför ej kunnat göra en detaljerad studie av detta område.

36. Det kan emellertid inte råda tvivel om, att bibehållandet av sådana åtgärder i vissa fall skulle kunna snedvrida konkurrensens normala förlopp så mycket, att frihandelsområdets lugna utveckling hindrades och det bleve svårare att avskaffa tullar och importrestriktioner. I så fall skulle de fördelar omintetgöras som man väntade sig av frihandelsområdets tillkomst. Det är därför arbetsgruppens enhälliga uppfattning, att frihandelsområdets länder i princip borde upphöra med sådana åtgärder så snart som möjligt under övergångsperioden. Dessa problem har ingående diskuterats av de Sex, och vissa lösningar har föreslagits; det skulle vara önskvärt att man vid lämpligt tillfälle kunde komma fram till liknande lösningar av dessa problem i tullunionen och i frihandelsområdet.

37. Bilaga 3 redogör för arbetsgruppens förberedande studier av dessa frågor. Gruppen har försökt ge en första föreställning om de fall där politik och åtgärder av dylik art kunde vara oförenliga med frihandelsområdets idé och har även försökt föreslå procedurer som kunde användas för att lösa eventuella svårigheter.

38. Dessa regler och procedurer kan utarbetas i detalj först efter en mera djupgående studie av de mycket varierande och mycket komplicerade formerna av sådana åtgärder. En lösning kunde grundas på följande huvudtankar.

— En serie principer skulle kunna antas, enligt vilka vissa åtgärder skulle vara förbjudna inom frihandelsområdet. Det skulle vara nödvändigt att utreda i vilken omfattning det skulle behövas regler utöver dem som redan finns i GATT, Internationella Valutafonden och OEEC.

— Det skulle finnas en procedur för det gradvisa avskaffandet av sådana åtgärder, särskilt vad beträffar exportsubsidier och exportrestriktioner.

— Ett besvärsinstitut skulle kunna skapas, vilket skulle medge länder som lider skada av någon av dessa åtgärder att få sina fall undersökta och att få vidta lämpliga skyddsåtgärder, om ingen annan lösning kan uppnås.

39. Frankrikes representant i arbetsgruppen erinrade vid behandlingen av detta problem därom, att det franska systemet med restitution av fiskala avgifter och skatter, kompletterat med det tillfälliga påläggandet av importskatter ad valorem, för närvarande utgjorde ett grundläggande element i hans lands ställning beträffande internationell handel. Han förklarade att av denna anledning ett tillfälligt bibehållande av dessa åtgärder, inom de gränser som är förenliga med konkurrensens normala spel, utgjorde ett grundläggande villkor för Frankrikes deltagande i varje som helst form av gemensam marknad.

Del II. Allmänna problem

40. Denna del av rapporten drar uppmärksamheten till ett antal grundläggande problem, vilkas lösning kommer att utöva ett direkt inflytande på innebörden och omfattningen av frihandelsområdet. Några av dessa problem beror på skillnaderna i ekonomisk struktur mellan de olika medlemsländerna i OEEC. Deras lösning skulle hjälpa till att garantera både en tillräcklig grad av ömsesidighet i de inbördes medgivanden som medlemmarna i frihandelsområdet måste ge varandra och en balanserad och harmonisk ekonomisk utveckling i alla länder. Arbetsgruppen sammanfattar här nedan sin diskussion om dessa problem.

Problem med ekonomisk harmonisering

41. Arbetsgruppen är enig om att frihandelsområdets medlemsländer skulle bli alltmer beroende av varandra i ekonomiska frågor, allteftersom handelshindren avlägsnades. Det skulle därför vara nödvändigt att närmare samordna deras ekonomiska och finansiella politik, så att man kan förebygga svårigheter såväl under det gradvisa uppbyggandet av frihandelsområdet som under dettas fortsatta funktion.

42. Ehuru man medger att en rörelse i riktning mot frihandelsområdet kommer att kräva en avsevärd harmonisering av den ekonomiska, finansiella och sociala politiken i medlemsländerna och att regeringsingripanden i detta syfte kan bli nödvändiga, har några medlemmar av arbetsgruppen emellertid antytt, att deras länder icke är beredda att åta sig att i förväg finna lösningar på alla de problem, som kan väntas uppstå på dessa områden.

43. Andra medlemmar av arbetsgruppen anser, att det redan finns vissa skillnader mellan de sociala bestämmelserna i de olika länderna, vilka olikheter sannolikt kan snedvrida konkurrensens fria spel. Enligt deras uppfattning borde dessa olikheter rättas till genom en harmonisering av dessa bestämmelser redan från början av övergångsperioden. Vissa andra medlemmar anser att det blir nödvändigt med gemensamma institutioner för att finansiera investeringar, om frihandelsområdet skall kunna skapas.

44. I brysselrapporten om tullunion och ekonomisk union och i det arbete som sedan dess publicering har utförts har de Sex ägnat särskild uppmärksamhet åt två problem. Det första är den gradvisa harmoniseringen av bestämmelserna om löner till män och kvinnor, arbetsveckans lagligen bestämda längd — utöver vilken man skulle betala högre ersättning för över-

tid — samt längden av betald semester. Det andra problemet är frågan om ömsesidigt bistånd. De Sex planerar upprättandet av en investeringsfond och en återanpassningsfond, vilka enligt deras uppfattning skulle vara grundläggande för upprättandet av de Sex' tullunion och ekonomiska union.

45. Härutöver förutser de Sex vissa arrangemang beträffande liberaliseringen av kapitalrörelser, av osynliga löpande transaktioner och av arbetskraftens rörlighet. De anser, att dessa arrangemang kommer att möjliggöra och underlätta borttagandet av handelshindren inom tullunionen och den ekonomiska unionen och upprätthållandet av erforderlig ömsesidighet.

46. Rådet har att bestämma i vilken omfattning motsvarande medel borde skapas eller procedurer införas för att möta frihandelsområdets behov. I detta syfte torde det vara önskvärt att åter granska OEEC:s regler och procedurer beträffande ekonomiskt och finansiellt samarbete, liberaliseringen av osynliga transaktioner, av kapitalrörelserna, av arbetskraftens rörlighet osv. Det måste övervägas, huruvida dessa procedurer kommer att vara tillfyllest i den nya situation som uppstår genom skapandet av ett frihandelsområde eller om nya arrangemang kommer att erfordras. På vissa områden borde man även överväga de möjligheter som erbjuds av andra institutioner, såsom Internationella Valutafonden eller Internationella Banken. Vid en senare tidpunkt måste man även utreda det sätt, på vilket frihandelsområdets egna institutioner själva, om nödvändigt, skulle kunna handskas med sådana problem.

47. Slutligen vill arbetsgruppen framhålla att — även om existensen av Europeiska Betalningsunionen och de överenskommelser som finns inom OEEC för internationell utjämning av betalningar i en viss omfattning tillgodoser frihandelsområdets behov på betalningsområdet — det likväl kan vara önskvärt att se till att multilaterala betalningsarrangemang alltjämt kommer att fungera under och efter bildandet av frihandelsområdet.

Jordbruksproblemet

48. Flertalet medlemmar av arbetsgruppen anser, att frihandelsområdet bör omfatta alla de slag av varor, som OEEC-länderna framställer och utbyter mellan sig, ehuru de medger att handeln med jordbruksprodukter kunde behöva regleras enligt ett särskilt system. Flera av dessa medlemmar har den uppfattningen, att det skulle vara omöjligt att uppnå ömsesidighet mellan medlemmarna i frihandelsområdet, om tullar och kontingenter avskaffades för export av industriella varor men bibehölles för jordbruksprodukter. Särskilt allvarliga orättvisor skulle uppstå för länder som är exportörer av jordbruksprodukter och importörer av industrivaror, eftersom de skulle tvingas avrusta sitt skyddssystem för industrivarorna utan att i gengäld få bort hindren för sin försäljning av jordbruksprodukter. Dessa medlemmar av arbetsgruppen anser att en sådan situation skulle göra det utomordentligt svårt för deras länder att delta i bildandet av ett frihandelsområde.

49. Representanten för Storbritannien i arbetsgruppen anmärkte, att den definition av ett frihandelsområde som givits t. ex. i GATT innebär att importtullar och andra restriktiva regleringar inom handeln skulle avskaffas. Han erinrade om, att hindren för den intraeuropeiska handeln med jordbruksprodukter inte i så hög grad som på industriområdet utgörs av tullar och kvantitativa regleringar. Han konstaterade, att enbart avlägsnandet av sådana hinder ej kunde skapa verklig frihet för handeln med jordbruksprodukter, vilka är föremål för andra skyddsformer. Han ansåg att frihandelsområdet icke borde inbegripa jordbruksprodukter. Detta innebär dock icke att Storbritannien är ovilligt att samarbeta i alla andra åtgärder som är avsedda att främja handeln med jordbruksprodukter, på antingen en europeisk eller en världsomfattande grundval. Storbritannien har liberaliserat 90 procent av sin import av jordbruksprodukter från medlemsländerna i OEEC och dess skyddstullar på sådan import är relativt låga. Samtidigt som arbetsgruppen medgav detta, underströk den betydelsen av Storbritanniens ställningstagande med hänsyn till att detta land är och sannolikt kommer att förbli den största köparen av europeiska jordbruksprodukter.

50. Några få medlemmar av arbetsgruppen förklarade, att de ännu inte var i stånd att noggrant definiera sin inställning till frågan om jordbruket.

51. Flertalet medlemmar av arbetsgruppen anser, att utestängande av jordbruket skulle vara oförenligt med GATT:s regler för ett frihandelsområde, vilka föreskriver att tullarna måste avskaffas på väsentligen all handel med produkter som har sitt ursprung i de olika deltagarländerna i ett sådant frihandelsområde. Vissa medlemmar anser emellertid att, om detta vore fallet, man borde begagna sig av den undantagsprocedur (waiver) som finns föreskriven i GATT.

52. De Sex som håller på att bilda en tullunion och ekonomisk union har beslutat inbegripa jordbruket däri. De understryker emellertid att, med hänsyn till jordbrukets speciella förhållanden, en systematisk tillämpning för alla jordbruksprodukter av de redan överenskomna metoderna för att avskaffa tullar och kvantitativa restriktioner och av samma tidsschema som för industriprodukter skulle skapa betydande svårigheter. En sådan tillämpning skulle knappast heller göra slut på de nuvarande separata jordbruksmarknaderna i Europa. De Sex tänker sig därför andra metoder, främst den att bilda en gemensam jordbruksmarknad genom kollektiv organisation av de olika ländernas marknader för ett antal grundläggande jordbruksprodukter. Arbetsgruppen hade emellertid inte några detaljerade upplysningar om dessa metoder då den skrev sitt betänkande.

53. Det måste åvila ministerrådet att lösa problemet om jordbruk i ett frihandelsområde som innefattar tullunionen. Enligt arbetsgruppens åsikt måste de tänkbara lösningarna ta hänsyn till önskan att undvika varje diskriminering i behandlingen av jordbruksprodukter inom frihandelsområdets samtliga medlemsländer.

Problem med "länder i ekonomisk utveckling"

54. Samtidigt som arbetsgruppen inser, att det är önskvärt att alla OEEC-medlemmar deltar i frihandelsområdet, har den diskuterat huruvida alla medlemmarna skulle kunna ansluta sig till den på samma gång och på samma sätt. Några medlemsländer, vilkas ekonomiska liv befinner sig i en utvecklingsprocess, har antytt sin önskan att tillhöra frihandelsområdet, samtidigt som de förklarat, att de för närvarande skulle finna sig nödsakade att bibehålla sina nuvarande skyddsåtgärder på antingen hela eller en betydande del av sin import. Några medlemmar av arbetsgruppen anser, att dessa länder därigenom under en viss period skulle dra fördel av de medgivanden som erbjöds dem av de andra medlemsländerna, utan att de därför åtog sig medlemskapets alla förpliktelser.

55. Sättet för dessa länders deltagande i frihandelsområdet innebär därför ett problem. Två möjliga lösningar på detta problem har nämnts.

56. En lösning vore att låta dessa länder få möjlighet att bli medlemmar av frihandelsområdet, så snart de blivit i stånd att påta sig alla dess förpliktelser. Några medlemmar av arbetsgruppen har emellertid påpekat, att denna lösning skulle hindra dessa länder att ta del i frihandelsområdet så länge de alltjämt befinner sig "i en ekonomisk utvecklingsprocess" och att denna lösning — som inte tar någon hänsyn till dessa länders partiella steg fram mot ett fullständigt uppfyllande av de gemensamma förpliktelserna — snarare skulle hindra än underlätta deras väg mot medlemskap i frihandelsområdet.

57. En annan lösning vore att redan från början inbegripa dessa länder i frihandelsområdet. Normalt skulle de gradvis erhålla samma ställning som mera utvecklade europeiska länder och därigenom skulle man komma fram till en tidpunkt, då de skulle få påta sig alla de skyldigheter som åvilar medlemmarna i frihandelsområdet. Denna tidpunkt skulle inte nödvändigtvis bli densamma för alla dessa länder, och längre övergångsperioder kunde förutses för vissa av dem. Den första tiden kunde de undantas från hela eller en del av skyldigheten att avskaffa tullarna och även från andra skyldigheter. Det vore emellertid önskvärt att de från första stund kunde ange vilka förpliktelser de kunde påta sig redan från början. Därefter skulle de gradvis åta sig ytterligare skyldigheter i överensstämmelse med sina möjligheter, såsom dessa framginge vid regelbundna undersökningar av områdets myndigheter, varvid det vore underförstått att dessa länder redan från början skulle få dra nytta av medlemskapets alla fördelar.

58. Arbetsgruppen anser att, i den mån länderna "i ekonomisk utveckling" icke påtoge sig alla frihandelsområdets skyldigheter, det borde bestämmas huruvida speciella regler skulle upprättas för dem. Arbetsgruppen anser i själva verket att ett utövande av medlemsrättigheterna i de olika institutionerna är nära förbundet med omfattningen av de skyldigheter man åtar sig.

59. Slutligen påpekar flertalet medlemmar av arbetsgruppen att, om några länder i frihandelsområdet icke åtoge sig alla skyldigheter på samma sätt och på samma gång som andra länder, det skulle kunna uppkomma avvikelser från GATT:s bestämmelser. Andra medlemmar av arbetsgruppen anser, att man i ett sådant fall skulle kunna begära undantag från dessa bestämmelser. För närvarande har arbetsgruppen begränsat sig till att nämna detta problem, som kommer att kräva mer detaljerade studier.

60. Arbetsgruppen riktar rådets uppmärksamhet på de problem som nämnts i detta avsnitt.

Del III. Institutioner

61. Arten av frihandelsområdets institutioner kan icke bestämmas förrän frihandelsområdets form och innehåll har definierats. I del I och II av denna rapport har arbetsgruppen pekat på ett antal problem vilka nödvändiggör institutioner som utför vissa åtgärder, och den har dessutom riktat uppmärksamheten på vissa grundläggande frågor som måste lösas mot bakgrunden av frihandelsområdets tekniska behov men som medför konsekvenser av mera allmän natur (jämför t. ex. punkterna 33, 38, 46 och 58).

62. I de Sex' tullunion och ekonomiska union avser man att upprätta ett ministerråd, vilket i allmänhet skall fatta beslut enhälligt under en första period av fyra år och därefter med kvalificerad majoritet. Därutöver har de Sex räknat med en europeisk kommission som exekutiv myndighet för själva fördraget. Denna kommission kommer att fatta beslut med enkel majoritet. Dess medlemmar kommer att utses gemensamt av regeringarna men kommer att vara oberoende av dessa regeringar. Kommissionen kommer att ha vissa möjligheter att fatta beslut och har dessutom ansvaret för att lägga fram förslag för rådet. En domstol kommer att ha domsrätt över klagomål beträffande brott mot fördraget. Parlamentarisk kontroll kommer att utövas av en allmän församling.

63. Av denna redogörelse framgår tydligt att de behov som uppstår för tullunionen och den ekonomiska unionen under dess bildande har föranlett de Sex att räkna med institutionella regler som skiljer sig mycket från OEEC:s. I vilken omfattning kan upprättandet av ett frihandelsområde baseras på OEEC:s nuvarande metoder? I vilken omfattning borde dessa metoder revideras för att ta hänsyn till de nya krav som uppstår genom skapandet av ett frihandelsområde? Arbetsgruppen anser att dessa frågor kan studeras först när man har definierat arten av de skyldigheter som medlemskap i frihandelsområdet medför. Möjligheten att tillämpa andra institutionella metoder än de som gäller för OEEC har emellertid antytts (jämför punkt 33).

64. I frihandelsområdet måste man upprätta lämpliga organ för att se till, att medlemsländernas skyldigheter iakttas och att de svårigheter som uppstår blir behandlade. Ansökningar om att åberopa undanflyktsklausuler måste bedömas och de nödvändiga besluten måste fattas. Det måste finnas en procedur för tvister och skiljedom. Frågor, som icke förutsetts från början, måste också utredas och lösas allteftersom de uppstår. Slutligen måste samarbetet mellan länderna ytterligare förstärkas när det gäller allmänna ekonomiska problem, ett samarbete som

redan är mycket omfattande inom OEEC.

65. Några av dessa uppgifter är nya, andra är jämförbara med dem som redan fullgörs av existerande organ inom OEEC. Det är mot bakgrunden av dessa överväganden som beslut bör fattas om upprättandet av nya organ och fördelningen av arbetet på redan existerande organ, vilkas behörighet och befogenhet kunde utvidgas, om så vore nödvändigt. Det är också mot bakgrunden av dessa uppgifters art och arten av de beslut institutionerna måste fatta, som omröstningsreglerna bör bestämmas.

66. Några medlemmar av arbetsgruppen har den preliminära uppfattningen, att en sådan organisation som ett frihandelsområde borde bildas inom OEEC och dess verksamhet betraktas som en utvidgning av OEEC:s verksamhet. Dessa medlemmar räknar med att huvudreglerna för frihandelsområdet skulle avfattas i ett fördrag som behandlar de centrala frågorna, såsom avskaffandet av skyddstullar och andra hinder för handeln. Dessa regler i fördraget skulle vara så preciserade som möjligt. Förvaltningen av fördraget skulle ligga i händerna på ett ministerråd, representerande de länder som deltar i frihandelsområdet. För vissa ändamål kunde detta ministerråd ersättas av suppleanter på samma sätt som i OEEC. Under ministerrådet kunde det finnas en verkställande kommitté för att förbereda och föredra för rådet de allmänna frågor som kan uppstå vid fördragets tillämpning. Det skulle sannolikt också vara nödvändigt att skapa ett annat organ av mera utredande och möjligen juridisk karaktär, som skulle kunna utreda speciella klagomål i samband med fördragets funktion. Om icke hela så åtminstone större delen av de återstående arbetsuppgifterna — såsom frågor beträffande ekonomisk politik, betalningar, arbetskraft och andra områden i vilka OEEC redan är intresserat — kunde och borde behandlas av existerande organ inom OEEC, ehuru detta arbete helt naturligt skulle vara av mycket stor betydelse för frihandelsområdets särskilda verksamhet. De medlemmar av OEEC som icke önskade ansluta sig till frihandelsområdet skulle uppenbarligen ha intresse av vissa delar av dettas verksamhet, och man skulle öppna möjligheter för dessa länder att göra framställningar i sådana fall, där deras intressen var berörda.

67. Förhållandet mellan de Sex och de andra länderna i frihandelsområdet skapar särskilt besvärliga problem. Många syften och uppgifter kommer att vara desamma i dessa båda grupper. Arbetsgruppen drar därför rådets uppmärksamhet till den nära kontakt som i frågor av gemensamt intresse bör existera mellan institutionerna inom å ena sidan frihandelsområdet och å andra sidan tullunionen och ekonomiska unionen.

Del IV. Slutsatser

68. I denna rapport har arbetsgruppen försökt att i första hand fastställa huruvida det är tekniskt möjligt att i Europa bilda ett frihandelsområde som skulle omfatta de sex OEEC-ländernas tullunion och ekonomiska union. Dess slutsats är, att det är möjligt att upprätta ett system som tar hänsyn till frihandelsområdets egenheter och som skulle tillförsäkra detta en tillfredsställande funktion. Om rådet antar arbetsgruppens slutsatser, måste rådet ge vissa direktiv för utarbetandet av ett lämpligt system.

69. Innan arbetsgruppen kom till denna slutsats utredde den flera problem:

- definitionen av ursprung (punkterna 14—18)
- avskaffandet av tullar (punkterna 19—23)
- borttagandet av kvantitativa restriktioner (punkterna 24—26)
- undanflyktsklausuler (punkterna 27—34)
- konkurrensregler (punkterna 35—39).

70. Vid behandlingen av dessa frågor strävade arbetsgruppen särskilt efter att klarlägga de problem som är gemensamma för frihandelsområdet och tullunionen och som borde lösas på samma sätt. Arbetsgruppen är övertygad om, att det blir nödvändigt att finna lösningar som inte avviker för mycket och som i vissa fall överensstämmer, om risken för diskriminering inom området skall avvärjas, om tillfredsställande ömsesidighet skall tryggas och om samtidigt allvarliga praktiska olägenheter skall undvikas. Arbetsgruppen blev vidare övertygad om, att antagandet av gemensamma eller likartade lösningar av dessa problem sannolikt icke skulle gå emot vare sig tullunionens eller frihandelsområdets syften. Arbetsgruppen har för övrigt ej funnit några fundamentala skillnader mellan sina egna lösningar och dem som föreslås av de Sex — låt vara att gruppen inte kunnat driva sina studier av dessa problem inom frihandelsområdet särskilt långt. Det är emellertid viktigt att skapa tillräckliga möjligheter för diskussion och överenskommelser mellan de Sex och de andra länderna inom frihandelsområdet. Då ministerrådet ger direktiv beträffande utarbetandet av åtaganden för frihandelsområdets medlemmar och sättet att tillämpa dessa, bör det se till, att direktiven är så flexibla att förhandlingarna om upprättandet av ett fördrag eller annan särskild överenskommelse kan leda till godtagbara lösningar.

71. Arbetsgruppen har även redogjort för ett antal grundläggande problem vilka kräver principbeslut av rådet, därest omfattningen av de kommande förhandlingarna skall bli klart

bestämd. Dessa problem rör i synnerhet:

— problem med ekonomisk samordning (punkterna 41—47),
— jordbruket (punkterna 48—53),
— "länder i ekonomisk utveckling" (punkterna 54—60).

72. Frihandelsområdets institutioner och organ kommer att bli beroende av dettas omfattning och de skyldigheter som området föreskriver för sina medlemmar. Det skulle därför vara alltför tidigt att på nuvarande stadium begära att rådet tar ställning härtill. Om rådet emellertid beslutar, att ett frihandelsområde skall bildas, blir det nödvändigt att fortsätta studiet av denna fråga mot bakgrunden av de lösningar man funnit för andra problem. Vid en senare tidpunkt skulle förslag föreläggas rådet beträffande arten av de institutioner som kommer att behövas.

Bilagor

Problem om varornas ursprung

I. Begränsning av tullfriheten till produkter med ursprung inom frihandelsområdet

1. Problemet att definiera vilka varor som är berättigade till tullfrihet är inte detsamma i en tullunion och i ett frihandelsområde. I en tullunion har alla länder gemensam tulltaxa gentemot yttervärlden när övergångsperioden väl är fullbordad. En produkt som har sitt ursprung utanför tullunionen och kommer in i denna beläggs med samma tull, oberoende av det land, genom vilket den införs. Denna produkt kan sedan vidaresändas till ett annat land inom unionen, vare sig detta sker efter ytterligare förädling eller ej, utan att det föreligger något behov att bekräfta dess ursprung.

2. Länderna i ett frihandelsområde behåller däremot sina egna individuella tulltaxor för varor, som har sitt ursprung utanför frihandelsområdet liksom även sin nationella importpolitik gentemot tredje land, samtidigt som de sinsemellan tar bort hindren för de varor vilka har sitt ursprung inom frihandelsområdet. Detta medför olika behandling för de två olika slags varor som blir föremål för handel mellan frihandelsområdets länder, de som anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet och de som icke anses ha detta.

3. Länderna i frihandelsområdet åtar sig att ge tullfri import endast för sådana varor som anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet. Därför måste man finna lösningen på två problem: för det första skall varor som har sitt ursprung utanför området hindras från att åtnjuta förmånen av tullfri handel inom området; för det andra är det nödvändigt att förebygga snedvridningar av handelns normala flöde, vilka kan uppstå genom att de olika medlemsländerna har olika tullar på import från leverantörer utanför området och vilka kan ge upphov till allvarliga svårigheter. För att lösa det första problemet synes det nödvändigt att komma överens både om gemensamma kriterier för definitionen av ursprunget på de varor som är berättigade att behandlas som frihandelsområdesvaror och om användande av gemensamma principer för att kontrollera ursprunget. Dessa frågor studeras i del II och III i denna bilaga. Omfattningen av det andra problemet, det som uppstår genom snedvridning av handeln och möjligheterna att begränsa effekten därav, behandlas i del IV.

II. Definition av ursprung

Allmänna överväganden

4. De varor som blir föremål för handel mellan medlemsländer i ett fri-

handelsområde är av tre olika typer. Den första består av varor som helt har sitt ursprung inom området, antingen råvaror som vuxit eller extraherats inom frihandelsområdets länder eller produkter som inom området förädlats från sådana råvaror. Den andra typen består av råvaror och förädlade varor som helt har sitt ursprung i länder utanför området. Den tredje — och denna svarar för en betydande del av den intraeuropeiska handeln — består av blandade produkter innehållande råvaror, halvfabrikat eller delar som har sitt ursprung utanför området men som helt eller delvis har förädlats inom området.

5. Alla dessa varugruppers ursprung måste kontrolleras. För de båda första varugrupperna som nämns under punkt 4 härovan uppstår intet problem med att definiera ursprunget, eftersom den första typen består av varor som har sitt ursprung inom området, och den andra typen består av varor som har sitt ursprung utom området. (Det faktum att en vara med externt ursprung har belagts med tull vid införseln i ett av områdets länder ger inte i och för sig varan importörlandets nationalitet, om varan reexporteras — i ursprungligt skick eller efter förädling — till ett annat medlemsland inom frihandelsområdet.) Problemet att definiera ursprung uppstår därför endast för den tredje gruppen, dvs. endast för blandade produkter.

6. För alla blandade produkter som innehåller element av yttre ursprung är problemet att klart skilja mellan sådana som anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet och därför kan bli föremål för tullfri handel mellan länderna och sådana som anses ha sitt ursprung utanför området och därför blir tullbelagda då de kommer in i ett medlemsland — även om de har avsänts från ett annat land inom frihandelsområdet.

7. Alla OEEC-länder kontrollerar redan i viss omfattning ursprunget på importerade varor, men definitionerna och metoderna är olika. I flera fall sker denna kontroll uteslutande för statistiska ändamål och behöver inte vara särskilt noggrann. I andra fall är kontrollen motiverad av handelspolitiska överväganden (övervakning av bilaterala avtal och tillämpning av liberalisering) eller av betalningspolitiska skäl och har inte någon direkt inverkan på de tullar som upptas. I ett fåtal fall, särskilt i Österrike, Frankrike och England, har definitionen och kontrollen av ursprunget en direkt inverkan på tullsatserna, eftersom dessa länder använder olika tullar beroende på produkternas ursprung. Reglerna för bestämningen av en varas ursprung är noggrannare i dessa länder än någon annanstans, och de system som man där använder kan ge en nyttig belysning av de problem som kommer att uppstå inom ett frihandelsområde.

8. I ett frihandelsområde måste åtgärderna beträffande definition och kontroll av ursprung grundas på de nya förhållanden som skapas just genom bildandet av frihandelsområdet, och de måste svara mot vissa behov. De lösningar som antas får icke utgöra ett hinder för handeln. De besvär de kommer att orsaka importörer och exportörer samt statliga myndigheter, de

administrativa formaliteterna och själva förvaltningsförseningarna måste därför reduceras till det minimum som är förenligt med kontrollens syfte. De antagna reglerna måste vara så klara och enkla som möjligt, så att de lätt kan förstås av alla och begränsa antalet tvister till ett minimum. Ursprungsdefinitionerna bör därför grundas på objektiva bestämmelser, som beskär möjligheterna till bedrägliga förfaranden eller en alltför subjektiv tolkning, som kan ge upphov till skillnader i behandlingen och till meningsskiljaktigheter. De bestämmelser som antas måste också kunna anpassas till den mycket stora variation av produkter som tillverkas, förädlas och blir föremål för handel inom området.

9. Det system som medlemsländerna kommer att tillämpa för att definiera ursprunget kommer även att bestämma frihandelsområdets faktiska omfattning och storlek. Om man antar en mycket begränsad definition — varigenom t. o. m. de produkter som innehåller endast en mycket liten andel utifrån importerade råvaror betraktas som icke-områdesvaror — kommer den handelsvolym som omfattas av tullfriheten att bli mera begränsad. Om man å andra sidan utgår från en mycket bred definition — varigenom produkter som endast i ringa mån tillförts råvaror eller förädlats inom frihandelsområdet anses ha sitt ursprung inom detta — kommer nästan alla varor som blir föremål för handel mellan medlemsländerna att bli tullfria. För att få ömsesidighet mellan medlemsländerna är det nödvändigt att anta, om än inte en gemensam ursprungsdefinition så åtminstone gemensamma kriterier för att åstadkomma en sådan definition och garantera att denna kommer till användning.

10. En produkt kan erhålla frihandelsområdets nationalitet, om den undergår successiva förädlingsprocesser i flera länder inom området och om summan av sådana förädlingsprocesser är tillräcklig, enligt den ursprungsdefinition som kommer att antas, för att nationalisera denna produkt.

11. Vid användandet av ursprungsdefinitionen på importvaror må varje land, där det så finner lämpligt, vidta mer liberala arrangemang än de gemensamma reglerna. Men intet land skulle kunna tillämpa mer restriktiva regler för importen än dem som antagits gemensamt, ty detta skulle innebära att man skadade de övriga medlemsländernas möjligheter att exportera till medlemslandet ifråga och skulle ge upphov till diskriminering mot leverantörer i andra medlemsländer.

12. Då ursprungsdefinitionen skall användas vid export, t. ex. närhelst en exportör måste tillhandahålla deklarationer eller ursprungsbevis, skulle det importerande landet icke lida någon skada om exportlandet antoge strängare regler än de gemensamma; å andra sidan skulle det icke vara tillåtet att anta mer liberala kriterier än de gemensamma. Ty om man gjorde så, skulle man missbruka rätten att få sina exportvaror införda till ett annat medlemsland utan tull och därigenom tvinga det importerande landet utöver de gemensamma åtagandena.

Den föreslagna metoden

13. I belysning av vad som ovan sagts har arbetsgruppen undersökt två av de metoder som för närvarande antagits i medlemsländerna och som förefaller bäst lämpade för de behov som uppstår inom frihandelsområdet.

14. Enligt det första av dessa system, procentsystemet, anses en produkt ha sitt ursprung inom området, om värdet av de faktorer av frihandelsområdesursprung som tillförts produkten (såsom råmaterial, halvfabrikat, delar, arbete, fasta kostnader) överstiger en viss på förhand och gemensamt fixerad procentandel av produktens värde; denna procentandel kan sättas till olika nivåer, beroende på produktens art. Fördelen med detta system är att det är objektivt och allmänt. Det grundas på aritmetiska beräkningar, är användbart för alla produkter och bibehåller trots det en viss smidighet, eftersom det "legala" procenttalet kan bestämmas till olika nivåer för skilda produkter. Å andra sidan har det vissa nackdelar: för det första kan det vara svårt att kalkylera och kontrollera den värdeökning som inom området har givits en produkt, och för det andra kan det uppstå inkonsekvenser i fall, då element som har sitt ursprung utanför frihandelsområdet redan åtnjuter tullfrihet vid införsel i det slutliga mottagarlandet inom området. Dessutom kunde rätten till tullfri införsel av exportvaror komma att ges eller vägras, beroende på om en firma betalar högre eller lägre priser för de råvaror från utomstående länder som ingår i den exporterade varan och beroende på den högre eller lägre produktiviteten vid förädlingen. Detta kan ge upphov till avvikelser vid behandlingen av vissa marginella fall.

15. Det andra systemet att bestämma ursprung bygger på olika tillverknings- eller förädlingsprocesser. En produkt anses ha sitt ursprung i frihandelsområdet, om de förädlingsprocesser som nedlagts därpå svarar mot vissa processtyper som accepteras av medlemsländerna och som fastställts i en gemensam lista. Fördelarna med detta system är, att det är automatiskt och förebygger att två identiska produkter behandlas olika i marginalfall, där råvarupriser eller produktivitet varierar. Systemet förebygger även vissa administrativa svårigheter och komplikationer, som uppstår genom de detaljerade kalkylerna av värdet på de element som tillförts en exporterad vara. Å andra sidan kommer det uppenbarligen att bli svårt att nå fram till gemensamma listor över typer av förädlingsprocesser. Även om dessa listor ökas ut och gradvis förbättras, kommer de aldrig att kunna täcka hela den intraeuropeiska varuhandeln. Ehuru detta system är mycket bekvämt i vissa fall, kan det sålunda endast användas i kombination med andra metoder av mera generell omfattning.

16. Arbetsgruppen anser att den mest användbara lösningen för frihandelsområdet utan tvekan skulle vara en kombination av procent- och process-systemen. Såvitt möjligt borde det senare användas och de gemensamma listorna alltså gradvis utvidgas. För de olika förädlingsprocesser som inte täcks av dessa listor över processtyper skulle procentsystemet användas, an-

tingen med en enda procentsats eller med olika procentsatser för skilda varuslag. Antagandet av gemensamma kalkyleringsgrunder är en teknisk fråga, som får behandlas av experter senare. Slutligen skulle det vara önskvärt att upprätta någon procedur för att modernisera eller förbättra listor och procenttal, att korrigera brister som upptäckts vid den praktiska användningen och att göra justeringar för att nå en anpassning till den tekniska utvecklingen och förändringar i handelsstrukturen.

III. Kontroll av ursprung

17. Det skulle inte tjäna något förnuftigt ändamål att anta regler för ursprungsdefinition, om ej procedurerna för bekräftelse och kontroll av ursprunget erbjöd exportörer och importörer en garanti att definitionen skulle användas allmänt och tolkas på samma sätt.

18. Under alla förhållanden är det i första hand exportören som skall tillhandahålla skriftliga bevis för att den exporterade produkten har sitt ursprung inom området. Detta bevis skulle ha formen av dels en deklaration av exportören eller tillverkaren att produkten ifråga svarar mot ursprungskraven, dels en förklaring av exportören att den exporterade varan är den för vilket ursprungsintyget gäller. Utarbetandet av detta skriftliga bevismaterial och dess kontroll av behöriga myndigheter bör medföra så små hinder för handeln som möjligt. Vilken ursprungsdefinition som än antas, bör det intyg som exportören tillhandahåller i de flesta fall bli synnerligen enkelt, antingen beroende på att värdestegringen avsevärt överstiger det kritiska procenttalet eller emedan en godkänd typ av process fullt klart kan fastställas. Endast i tvivelaktiga fall skulle mera detaljerade upplysningar kunna avkrävas exportören eller producenten.

19. Med hänsyn till redan existerande bestämmelser eller traditioner i flera länder, skulle exportörerna ha frihet att få dessa dokument viserade av offentliga myndigheter eller branschorganisationer som bemyndigats därtill i sina egna länder. Det kan emellertid vara önskvärt att fastställa vissa begränsningar av detta förfarande.

20. De dokument som sålunda iordningställs av exportören skulle av importören underställas myndigheterna i importlandet. Vanligtvis skulle det räcka med denna formalitet och det skulle icke vara fråga om att kräva något ytterligare bestyrkande från myndigheterna i det exporterande landet.[1]

21. Närhelst myndigheterna i importlandet betvivlade riktigheten av de dokument som hade utskrivits av

[1] En medlem av arbetsgruppen förklarade att han kunde acceptera att kontrollen av ursprunget i främsta rummet skulle vila på myndigheterna i importlandet, endast om ursprungsdefinitionen var så enkel och bestämd, att den lämnade minsta möjliga utrymme för myndigheterna i importlandet att fatta beslut efter eget skön och om den definition som slutligen antogs var allmänt tillfredsställande.

exportören och framlämnats av importören, skulle de kunna anmoda importören att från exportören kräva ytterligare bevismaterial, vilket denne kunde få bekräftat av sina myndigheter. Om myndigheterna i exportlandet ingrepe i ett sådant fall, skulle de göra noggranna utredningar innan de gav en sådan bekräftelse. Både importör och exportör skulle komma att finna det i sitt intresse att foga sig i dessa formaliteter, eftersom den tullfria importen av ifrågavarande produkt skulle vara beroende därpå och eftersom detta kan vara av betydande ekonomiskt intresse för båda parter.

22. För att ytterligare främja handeln kunde det eventuellt vara nyttigt att vidta vissa åtgärder för förhandsbesked, varigenom importören i förväg skulle förse sina tullmyndigheter med nödiga upplysningar beträffande de grunder på vilka han avser att hävda att varan har sitt ursprung i området, så att han, innan han placerar en order, om möjligt kunde få en försäkran att en sådan produkt skulle anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet.

23. För att kontrollen av deklarationer och ursprungsbevis skall kunna försiggå smidigt kommer det att behövas ett nära samarbete och överenskommelser mellan tullförvaltningarna i medlemsländerna. I viss omfattning existerar redan ett sådant samarbete, men detta skulle ytterligare utsträckas och förbättras, särskilt i syfte att så långt möjligt få fram vänskapliga uppgörelser då meningsskiljaktigheter och tvister uppstår. Några medlemmar av arbetsgruppen har föreslagit att någon slags "uppförandekode" skulle formuleras för definition och kontroll av ursprung, vilken skulle tjäna som grund för användningen av ett tillfredsställande system.

24. Om tullförvaltningarna i två länder inom frihandelsområdet skulle misslyckas med att komma överens beträffande någon tvistig fråga, vore det tillrådligt att de kunde anlita ett skiljedomsinstitut, som borde sättas upp på förhand.

25. Om en exportör företedde falska intyg, skulle det vara möjligt att tillgripa vissa straffåtgärder. Om det kunde bevisas att producenten eller exportören avsiktligt begått detta fel, borde han åtalas av sina myndigheter. Arbetsgruppen har icke undersökt hur denna princip skulle kunna tillämpas, icke heller vad detta skulle få för konsekvenser; detta problem måste studeras mera noggrant.

IV. Problem om handelns snedvridning

Problemets innebörd

26. Antagandet av gemensamma regler för definition och kontroll av ursprung enligt de allmänna riktlinjer som har skisserats här ovan skulle icke vara tillräckligt för att eliminera alla risker för snedvridning av handeln inom frihandelsområdet, men det skulle i hög grad begränsa dessa risker, genom att det skulle ge varje land möjlighet att fortsätta att ta ut

tull dels på produkter som har sitt ursprung helt och hållet utanför området, dels på produkter som förädlats inom frihandelsområdet men där förädlingsgraden icke anses vara tillräcklig för att nationalisera varan. I detta sammanhang skulle det uppenbarligen vara av stor betydelse att fastställa gemensamt överenskomna och noggrant bestämda procenttal för en varas värdeökning samt allmänt accepterade typer av förädlingsprocesser.

27. Trots detta kommer det alltjämt att finnas risk för snedvridning av handeln i fall, där råvaror, halvfabrikat eller sammansättningsdelar som har sitt ursprung utanför området importeras till ett land som icke pålägger någon eller endast mycket låg tull på sådana varor och sedan förädlar dem i tillräcklig grad för att den sålunda framställda varan skall ha blivit nationaliserad och därigenom vara berättigad till tullfri import i ett annat land inom frihandelsområdet. Detta skulle innebära att producenter i ett land, där tullarna på sådana utgångsprodukter är låga, skulle vara i en bättre konkurrenssituation än producenterna i länder, där tullarna på dessa varor är högre.

28. Det skulle sedan vara fara för att konkurrensvillkoren på två olika sätt skulle vara till nackdel för länder med högre tullar. För det första skulle det förädlande landet med den lägsta tullen på råmaterialet framgångsrikt kunna konkurrera med producenter i förädlingslandet med den högsta tullen på den senares egen hemmamarknad, som inte längre skulle vara skyddad av någon som helst tull på varor från konkurrenter inom frihandelsområdet (inre snedvridning). Om den fördel som lågtullandet på detta sätt skulle åtnjuta blev tillräckligt stor, skulle denna situation kunna leda till inte endast rent konstlade handelsrörelser, som skulle kunna vara skadliga för vissa länder, utan även till snedvridning av produktionskapaciteten, exempelvis genom att man satte upp industrier för sammansättning av delar som kommer från länderna med de relativt lägsta tullarna. Vidare skulle det förädlande landet med den lägsta tullen också kunna konkurrera framgångsrikt med det förädlande högtulllandet vid exporten av identiska färdigvaror till tredje land (yttre snedvridning). Men detta sistnämnda problem existerar redan, oberoende av upprättande av ett frihandelsområde, och svårigheten kan till stor del övervinnas med hjälp av restitution eller "tillfälligt tullfri import".

Problemets omfattning

29. För att fastställa vilka åtgärder som bör vidtas för att förebygga de mest skadliga snedvridningarna av handeln har arbetsgruppen först försökt definiera den faktiska omfattningen av problemet, sådant det kan komma att uppstå i frihandelsområdet efter övergångsperiodens slut.

30. Det är inte möjligt att för närvarande bilda sig någon exakt uppfattning om läget. De faktiska svårigheterna skulle bero på två faktorer, vilka alltjämt är okända. Den första

av dessa är den exakta definitionen av ursprung (se punkt 26); den andra är den skillnad som ännu efter övergångstidens slut kommer att bestå mellan de yttre tullsatserna på råvaror, halvfabrikat och sammansättningsdelar i de olika länderna inom frihandelsområdet. Under mellantiden kommer dessa tullsatser att ändras i många länder, särskilt i de sex länderna i tullunionen, vilken kommer att införa sin egen gemensamma yttre tulltaxa. I den mån sådana förändringar bidrar till att minska existerande skiljaktigheter, kommer problemet om handelns snedvridning att förlora något av sin aktualitet. Själva farhågorna för snedvridning av handeln kommer att utöva ett visst tryck för att reducera skillnaderna i tullnivåer i en del fall.

31. Oberoende av dessa okända faktorer finns det emellertid andra omständigheter som låter förmoda att de fall där en snedvridning av handeln kommer att bli fullkomligt outhärdlig, kommer att bli relativt få.

a) En betydande andel av de förädlade produkter som ingår i handeln inom frihandelsområdet är tillverkade av råvaror och i ännu högre grad av halvfabrikat, som själva har sitt ursprung inom området.

b) De existerande tullsatserna på från yttervärlden importerade råvaror är redan i många OEEC-länder noll eller obetydliga. Följaktligen finns det inga farhågor för snedvridning beträffande produkter som är tillverkade av sådana råvaror.

c) När det gäller varor, som inte har något bestämt världsmarknadspris, visar erfarenheten, att exportörer i andra delar av världen ibland erbjuder lägre priser till importörer i högtulländer än till importörer i lågtulländer.

32. På grundval av denna analys har arbetsgruppen kommit till den allmänna slutsatsen att den verkliga faran för snedvridning av handeln inom frihandelsområdet skulle vara relativt begränsad och inte behöva anta outhärdliga proportioner. De kvarstående problem som kan uppstå i vissa länder bör bli så mycket lättare att lösa, eftersom de inte kommer att uppstå plötsligt utan gradvis under övergångsperioden, allteftersom de inre tullarna sänks. Den långsamma takten i förändringarna under denna period kommer steg för steg att avslöja i vilka sektorer en snedvridning av handeln kan tänkas uppstå, så att det blir tillfälle att ta itu med dem genom ensidiga eller gemensamma åtgärder.

33. I detta sammanhang vill arbetsgruppen framhålla att varje specifikt problem bör studeras och behandlas på individuell bas, allteftersom det uppträder, utan att några försök görs att från början uppnå noggrant formulerade och bindande lösningar. Utan tvekan skulle den bästa utvägen vara att begränsa klyftan mellan de yttre tulltaxorna i frihandelsområdets länder på de varor som är upphovet till svårigheterna. Men detta kan måhända inte alltid vara möjligt, särskilt inte när bibehållandet av relativt höga yttre tullsatser i vissa länder anses nödvändigt för att skydda nationell

produktion med högre kostnader än världsmarknadens. Man måste därför finna andra metoder. Så har exempelvis föreslagits, att en lösning i vissa fall skulle kunna ligga i ett system som dels tillåter exportören att kräva restitution för de tullar han erlagt på det främmande utgångsmaterial som ingår i den förädlade produkt som exporteras, dels låter importören betala sina nationella tullar på dessa främmande utgångsmaterial, då han importerar produkten. Under alla förhållanden — om man inte skulle kunna finna andra lösningar — skulle ett medlemsland kunna hänskjuta varje outhärdligt fall för utredning av frihandelsområdets gemensamma myndigheter i syfte att finna den lämpligaste lösningen med hänsyn till fallets särskilda förhållanden.

Frågan om restitution

34. Under alla förhållanden är de slutsatser, som har nåtts av arbetsgruppen beträffande snedvridning av handeln, giltiga endast om man kommer överens att restitution och tillfälligt tullfri import inte längre skall medges av frihandelsområdets exportländer på varor vilka, om de exporteras till ett annat medlemsland, skulle åtnjuta tullfritt införande. Effekten av sådana åtgärder bleve, att man från exportpriset eliminerade kostnaden för importtullar på utgångsprodukter som importerats från länder utanför frihandelsområdet och sedermera införlivats i den exporterade produkten. Genom användande av restitution skulle ovannämnda yttre snedvridningar korrigeras, men de inre störningarna skulle förvärras även för lågtulländerna, särskilt ifråga om varor tillverkade av halvfabrikat eller sammansättningsdelar som normalt är pålagda relativt höga tullar i flertalet länder. Arbetsgruppen kom till den slutsatsen, att de fördelar som man genom restitution skulle kunna vinna beträffande yttre snedvridningar inte skulle uppväga de svårigheter som uppstår genom inre snedvridningar. Därför överenskom man att restitution eller tillfälligt tullfri import i princip skulle vara förbjuden efter slutet av övergångsperioden.

35. Förbudet mot restitution och tillfälligt tullfri import skulle vara tvingande endast för handel med produkter som anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet och av denna anledning åtnjuter rätten att komma in tullfritt. Medlemsländerna i frihandelsområdet skulle behålla handlingsfrihet beträffande sin ömsesidiga handel med varor som icke anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet och beträffande export till länder utanför området. Vidare skulle undantag från denna regel kunna medges i isolerade fall, där ett land kunde visa att frånvaron av restitution av särskilda skäl skulle ställa det i en otillbörligt ogynnsam och svår konkurrenssituation. Slutligen skulle restitution tillåtas även i fortsättningen beträffande finanstullar. (Hela problemet om behandlingen av finanstullar inom frihandelsområdet måste emellertid ytterligare utredas vid en senare tidpunkt.)

36. Arbetsgruppen har sålunda kommit till den slutsatsen, att användningen av restitution och tillfälligt tullfri import skulle förbjudas inom området med undantag för de speciella fall som omnämns under punkt 35. Arbetsgruppen har dock ännu icke utrett hur dessa metoder skulle avskaffas.

v. Sammanfattning och allmänna slutsatser

— I frihandelsområdet kommer det att bli nödvändigt att definiera och kontrollera ursprunget för de varor som blir föremål för handel inom området, eftersom medlemsländerna kommer att medges tullfrihet endast för de importvaror som anses ha sitt ursprung inom frihandelsområdet och eftersom varje land kommer att bibehålla sin nationella tulltaxa för import från länder utanför området.

— Definitionen av ursprung kommer att ha ett direkt inflytande på volymen av den import som kan komma in tullfritt till ett land. Den ömsesidighet som är önskvärd mellan medlemsländerna gör det nödvändigt för dem att anta om än icke identiska definitioner så åtminstone gemensamma kriterier för att definiera en varas ursprung. De kriterier för importen som används av ett land får icke vara mer restriktiva än de gemensamma kriterierna. De kriterier som används för exporten får icke vara mindre restriktiva än de gemensamma.

— Den definition som skall antas måste vara klar och enkel och grundad på objektiva normer, så att misstag, missförstånd eller bedrägliga förfaranden kan förhindras så långt möjligt är. De måste vara sådana att de täcker alla varor som blir föremål för handel mellan länderna inom frihandelsområdet, inklusive varor som undergår successiva förädlingsprocesser i flera olika medlemsländer.

— Arbetsgruppen rekommenderar att metoderna för att definiera ursprung skall vara en kombination av systemet med olika typer av tillverkningsprocesser och systemet med procenttal. Försök bör göras att gradvis utvidga det första systemet genom antagandet av gemensamma listor över de typer av förädlingsprocesser som skulle nationalisera en vara. Den andra metoden skulle användas för sådana varor som inte kan täckas av den första metoden.

— Bevisningen om och kontrollen av en varas ursprung bör medföra minsta möjliga hinder för handeln och bör icke skapa onödigt komplicerade eller utdragna formaliteter.

— Främst åligger det producenten eller exportören att tillhandahålla faktiskt bevismaterial för fastställande av ursprunget på den exporterade varan. Detta bevismaterial, som skulle vara mycket enkelt i de flesta fall, skulle sändas till importören och av denne underställas myndigheterna i importlandet. Dessförinnan kunde bevismaterialet bestyrkas enligt vanliga regler i exportlandet, men sådant bestyrkande av statliga myndigheter i exportlandet skulle kunna begäras av importlandet endast i de fall, där det förelåge tvivel om riktigheten av det bevismaterial som ursprungligen tillhandahållits.

— Det blir nödvändigt att skapa nära samarbete mellan tullmyndigheterna i de olika länderna inom frihandelsområdet beträffande tillämpningen av allmänna kriterier och kontroll av ursprung.

— Organ för skiljedom måste upprättas, vilket skulle göra det möjligt att slita tvister. I fall av bedrägligt förfarande skulle det vara möjligt att tillgripa straffåtgärder.

— På grundval av de principer som återgivits ovan anser arbetsgruppen att de problem som uppstår genom definition och kontroll av ursprung är tekniskt lösbara.

— Beträffande snedvridningar av handeln kan den verkliga omfattningen av de svårigheter, som kan förväntas inom frihandelsområdet inte uppskattas för närvarande. Trots detta har arbetsgruppen, på grundval av de sakuppgifter som för närvarande är tillgängliga, kommit till den uppfattningen att denna fara är relativt begränsad och att den, om lämpliga åtgärder vidtas, sannolikt inte kommer att anta outhärdliga proportioner.

— Svårigheter av detta slag kommer endast att visa sig gradvis, allteftersom övergångsperioden fortskrider, vilket kommer att underlätta lösningen. De allvarligaste svårigheterna måste studeras och avgöras på en individuell basis, om så erfordras med hjälp av frihandelsområdets egna organ. Om det vore möjligt att sammanjämka de yttre tullarna i medlemsländerna på sådana varor som ger upphov till snedvridningar av handeln, skulle detta möjliggöra en lösning. I andra fall måste man räkna med tillfälliga lösningar av det slag som omnämnts under punkt 33.

— Restitution och tillfälligt tullfri import bör — eftersom de är åtgärder som sannolikt kommer att förvärra snedvridningen av handeln inom området — i princip förbjudas under övergångstiden för export till andra länder inom frihandelsområdet av varor som anses ha sitt ursprung inom området.

— Arbetsgruppen anser att, om dessa villkor uppfylls, problemet om snedvridning av handeln kommer att få så begränsad omfattning att man kan finna lämpliga lösningar utan att hindra bildandet eller funktionen av frihandelsområdet.

Bilaga 2

Undanflyktsklausuler under övergångsperioden

1. Arbetsgruppen har studerat de förhållanden under vilka det borde vara möjligt att medge tillfälliga befrielser — under den övergångstid som föregår frihandelsområdets normala funktion — från de skyldigheter vilka länderna i frihandelsområdet skulle åta sig. Resultaten av dessa studier återges här nedan.

Problemets innebörd

2. Under det man håller på att avlägsna tullar och kvantitativa regleringar kan vissa länder finna det svårt att upppfylla sina åtaganden inom de fastställda tidsfristerna. Om de inte lyckas lösa dessa svårigheter med andra medel, kan de önska begära tillfällig befrielse från en eller annan av sina förpliktelser. Varje undantag från föreskrifterna att ta bort handelshindren kan emellertid leda till en minskning i ömsesidigheten, till bristande balans och till diskriminering. Men ömsesidighet, balans och icke-diskriminering är nödvändiga villkor för frihandelsområdets regelrätta funktion, eftersom länder som tillhör området och som har avsagt sig skyddet av tullar och kvantitativa regleringar kommer att påverkas av varje åtgärd från någon av deras partners som inskränker de allmänna reglernas spel. Det är därför nödvändigt att begränsa inskränkningarna av de allmänna skyldigheterna till enbart sådana fall, i vilka sådana undantag syns oundgängligen nödvändiga för att en medlem skall kunna bekämpa allvarliga svårigheter. Eftersom det ömsesidiga beroendet mellan länder kommer att vara större i ett frihandelsområde än under nuvarande skyldigheter i OEEC eller i GATT, måste frihandelsområdets undanflyktsklausuler också vara strängare och mera restriktiva än vad de är i dessa senare organisationer.

3. Eftersom de Sex' tullunion kommer att bli kärnan i det föreslagna frihandelsområdet, är det uppenbarligen av stor betydelse att man därutöver har snarlika föreskrifter i kraft i tullunionen och i frihandelsområdet. Men eftersom de regler som förutses av de Sex inte var tillgängliga, då arbetsgruppen övervägde dessa problem, kunde gruppen inte ta hänsyn till dem. Vissa av de synpunkter och förslag som läggs fram i denna bilaga kan behöva kompletteras mot bakgrunden av de arrangemang som gjorts av de Sex.

4. Arbetsgruppen har också försökt formulera föreskrifter vilka — samtidigt som de skulle tillgodose frihandelsområdets särskilda behov — skulle

stå i överensstämmelse med OEEC:s regler, kompletterade om så vore nödvändigt, och med GATT:s regler, vilka måste anses som ett minimum.

5. Undanflyktsklausuler skulle ej få tillgripas annat än när andra åtgärder visat sig otillräckliga. Om det vore möjligt att förutse de svårigheter som kunde uppstå genom införandet av frihandelsområdet, skulle dessa normalt icke berättiga till ett tillgripande av undanflyktsklausuler utan skulle i stället ge upphov till gemensamma åtgärder av de deltagande länderna i överensstämmelse med en från början utarbetad samarbetspolitik för att avvärja sådana svårigheter. Användningen av undanflyktsklausuler skulle endast tillåtas i brist på tillfredsställande lösningar av detta slag. Tillfälliga befrielser från reglerna kan för övrigt inte i sig själva utgöra ett botemedel mot sådana svårigheter; de ger endast ett tillfälligt skydd, i vars hägn landet ifråga — med hjälp av sina partners i erforderliga fall — måste göra de nödvändiga justeringarna för att kunna återuppta sina skyldigheter.

6. Inom frihandelsområdet måste uppstående svårigheter så långt möjligt studeras, avvärjas och lösas genom ett allt närmare samarbete mellan medlemmarna; detta innebär antagandet av nya former för överläggningar och samarbete i ekonomisk, finansiell och kommersiell politik och en mer utarbetad samordning av sådana åtgärder. I vissa fall kan ett aktivt bistånd från andra medlemmar hjälpa till att lösa svårigheterna. Dessa åtgärder skulle i många fall göra det onödigt att åberopa en undanflyktsklausul.

7. I händelse av en ekonomisk kris i ett eller flera länder inom området måste maskineriet för överläggningar och sammanjämkningar av de politiska åtgärderna stärkas ytterligare. I ett sådant fall, då användande av en undanflyktsklausul skulle vara både otillräckligt och olämpligt, måste landet eller länderna ifråga kunna med mycket kort varsel begära omfattande överläggningar på högsta nivå, så att de nödvändiga besluten för att bekämpa sådana svårigheter kan fattas i tid och genom överenskommelser mellan alla.

8. Därutöver har arbetsgruppen övervägt, att det — för att göra de villkor mer restriktiva under vilka undanflyktsklausuler skulle kunna åberopas — kan bli nödvändigt att se till att tillgripandet av sådana klausuler skulle vara betingat av en framställning från det berörda landet till frihandelsområdets myndigheter, utom i utomordentligt brådskande fall. Dessa myndigheter skulle, där så vore lämpligt, medge undantag först efter en detaljerad utredning.

9. Övervägandet om de undanflyktsklausuler som kan komma att behövas inom frihandelsområdet har lett arbetsgruppen fram till vissa förslag beträffande omröstningsreglerna för frihandelsområdets myndigheter som skulle innebära ett avsteg från OEEC:s regler. Därmed tar arbetsgruppen upp vissa allmänna problem som intimt hänger samman med frågan om frihandelsområdets institutioner och vilkas lösning förutsätter beslut av politisk karaktär.

10. Det förefaller nödvändigt att

räkna med två olika slag av svårigheter under övergångsperioden, vilka borde berättiga ett land till tillfälliga undantag inom vissa gränser från dess skyldighet att avskaffa tullar och kvantitativa restriktioner:

— tillfälliga svårigheter med betalningsbalansen;
— svårigheter i en viss ekonomisk sektor.

Undanflyktsklausul vid svårigheter med betalningsbalansen

11. Botemedlet mot svårigheter med betalningsbalansen är i allmänhet att landet ifråga vidtar lämpliga ekonomiska, finansiella och monetära åtgärder. Att tillgripa undanflyktsklausulen måste betraktas enbart som en tillfällighetsåtgärd, som ger dessa övriga medel tid att verka samtidigt som det förebygger en ytterligare störning av jämvikten.

De godkända undantagens art

12. Tillgripandet av undanflyktsklausulen skulle icke i något fall medge undantag från den föreskrivna skyldigheten att avskaffa tullar. Detta gäller såväl återinförande eller höjande av tullar som bromsning i reduktionsprocessen. Undantag på detta område kan inte vara en lämplig metod att bekämpa tillfälliga svårigheter med betalningsbalansen. Den kontinuerliga reduktionen av tullar inom frihandelsområdet medan detta håller på att växa fram är nödvändig för dess slutliga framgång. Förändringar i tullarna för att bekämpa korttidsproblem går tvärt emot den långsiktiga politiken och skapar allvarliga administrativa och politiska svårigheter. Varje försening i tullreduktionerna kan vara svår att åter inhämta senare. Det kan ha återverkningar efter övergångsperiodens slut och lämna protektionistiska öar inom frihandelsområdet, vilka skulle stå i motsättning till det helas andemening.

13. Undanflyktsklausulen skulle emellertid kunna medge tillfälliga undantag från den allmänna regeln beträffande kvantitativa restriktioner, antingen genom att man uppsköt liberaliseringsåtgärder eller tillfälligt återinförde importkontingenter. En sådan metod är mer precis i sina resultat och skulle framkalla den önskade chockverkan säkrare än åtgärder på tullområdet. En importkontingent som återinfördes eller upprätthölls enligt en undantagsklausul skulle vara global för samtliga länder inom området. Dess handhavande måste ske enligt regler, vilka måste bestämmas senare.

14. Om det skulle visa sig — under den föregående undersökning som nämns under punkt 15 eller under efterundersökningar — att vissa åtgärder skulle vara mindre skadliga än användandet av kvantitativa restriktioner, skulle frihandelsområdets myndigheter vara berättigade att överväga de förslag som det berörda landet i föreliggande fall önskade underställa dem.

Föregående utredning

15. Som allmän regel bör gälla att länder med sådana betalningsbalanssvårigheter som kunde kräva tillgripande av undanflyktsklausul bör begära en utredning av sitt läge, innan de själva vidtar några åtgärder. Syftet med dessa överläggningar skulle vara att få fram metoder för att slippa tillgripa undanflyktsklausuler, särskilt genom ömsesidigt bistånd. Om man inte kan finna några sådana metoder, måste överläggningarna leda fram till beslut — inom de gränser som uppdragits under punkterna 12—14 ovan — om beskaffenheten och omfattningen av de undantag som skulle kunna tillåtas.

Ensidiga åtgärder medgivna i brådskande fall

16. På grund av betalningsbalanssvårigheternas art kan det uppstå fall, där så brådskande åtgärder är nödvändiga att det inte blir tid till föregående utredningar och där det skulle vara katastrofalt med den publicitet som oundvikligen skulle åtföljа en framställning om att få använda undanflyktsklausulen. I sådana brådskande fall skulle det berörda landet tillåtas att vidta ensidiga åtgärder, och dessa skulle förbli i kraft tills en efterföljande utredning av frihandelsområdets myndigheter enats om lämpliga åtgärder.[1] Ett land som vidtar ensidiga åtgärder skulle omedelbart underrätta frihandelsområdets myndigheter därom och skulle samtidigt göra sin framställning att få åberopa undanflyktsklausulen. Myndigheterna skulle därefter snarast möjligt göra en sådan utredning som förutsetts under punkt 15. De beslut som fattades skulle, om nödvändigt, innebära att man modifierade de tillfälliga åtgärder som landet ifråga vidtagit, så att restriktionerna vore lämpade efter betalningsbalanssvårigheternas omfattning.

Tillämpning av undanflyktsåtgärder

17. När ett land tillämpar medgivna undantag bör det undvika att onödigt skada andra medlemsländer inom frihandelsområdet och det bör vidare iaktta reglerna att icke göra sig skyldigt till diskriminering. Det skulle därför vara bundet av föreskrifter liknande dem som redan finns härom i OEEC:s liberaliseringskod.[2] Dess hörsamhet mot dessa regler skulle kontrolleras i de efterföljande utredningarna. Därutöver skulle kodens regler om konsolidering och begränsning av liberaliseringens omfattning fortsätta att gälla.

---

[1] Vissa medlemmar av arbetsgruppen anser att de interimsåtgärder som ensidigt får vidtas av ett land skulle begränsas till en "nedfrysning" av importen till den nivå som rådde omedelbart före betalningskrisen. Denna synpunkt delades icke av majoriteten av arbetsgruppens medlemmar.

[2] Artikel 3 (e) och 3 (f) i koden. Ledande principer återges i sektion II bis i Annex 1 till koden.

Giltighetstid för undanflyktsklausulen — Omprövningar

18. Det förefaller svårt att på förhand bestämma den maximala giltighetstiden för undanflyktsklausulen. Omprövningar av fallen skulle emellertid äga rum var sjätte månad eller med andra mellanrum som bestäms av frihandelsområdets myndigheter i överensstämmelse med nuvarande OEEC-regler. Om inskränkningarna utsträcktes utöver en period av tolv eller aderton månader, skulle omprövningarna ske i överensstämmelse med en procedur liknande den som föreskrivs i OEEC-koden[1] med iakttagande av bestämmelserna i punkt 19 nedan.

Procedur för beslut och rekommendationer

19. När en framställning om att få tillämpa en undanflyktsklausul utreds första gången, bör det fordras enhälligt beslut av de deltagande staterna för ett ogillande av de åtgärder som föreslagits eller vidtagits av det berörda landet. Vissa medlemmar av arbetsgruppen anser, att samma regel skulle gälla för efterföljande prövningar. Andra tror att det efter tolv eller aderton månader skulle vara möjligt att enbart med kvalificerad majoritet fatta beslut om förlängning av undanflyktsklausulens användning eller att framställa rekommendationer till landet ifråga.

[1] Artikel 3 (c), 25 och 25 (bis).

Undanflyktsklausul vid svårigheter inom en viss sektor

20. Det är inte riskfritt att medge ett land undantag från de allmänna förpliktelserna på grund av svårigheter inom en viss sektor. Sådana undantag kan skada ömsesidigheten i de ansträngningar som görs av frihandelsområdets länder. Det är därför viktigt att strängt begränsa rätten att åberopa undanflyktsklausulen, så att denna endast används sparsamt och i allvarliga fall och så att framställningar inte görs på otillräcklig grund. Det är i själva verket frihandelsområdets kvintessens att borttagandet av importhindren gradvis kommer att leda till en omfördelning av produktiva resurser och till större industriell specialisering. Icke konkurrensdugliga industrier, som tidigare drog fördel av protektionistiska åtgärder, kan därför komma att möta svårigheter. Länder som beslutar sig för att delta i frihandelsområdet måste acceptera dessa konsekvenser. De svårigheter som uppstår bör mildras av den relativt långsamma takten i tullsänkningarna och genom den allmänna utvidgningen av den europeiska produktionen. Smidigheten i metoden att avlägsna handelshindren kan också hjälpa till att övervinna tillfälliga svårigheter i några produktionsgrenar.

21. Om metoden för att reducera tullarna och restriktionerna på det hela taget är automatisk, förefaller en undanflyktsklausul vara erforderlig. Men att förhindra alltför intensiv användning av denna klausul och för att

hjälpa de nationella myndigheterna att motstå otillbörliga påtryckningar:

— skulle ensidigt användande av klausulen icke tillåtas,
— skulle ett lands framställning om att få använda klausulen stödjas av objektivt och mätbart material,
— skulle landet framlägga en plan som skulle sätta det i stånd att återuppta sina normala skyldigheter inom en skälig tid.

Förbud mot ensidigt användande

22. Ett land som önskar begagna sig av undanflyktsklausulen skulle icke tillåtas att vidta dessa undantagsåtgärder på egen hand. Det skulle först för utredning underställa frihandelsområdets myndigheter sin sak och sina förslag. Efter denna prövning och i överensstämmelse med den procedur som beskrivs under punkterna 26—32 här nedan skulle myndigheterna bestämma vilka åtgärder som kunde få vidtas.

23. Vissa medlemmar av arbetsgruppen, vilka i och för sig accepterar principen att ensidigt tillgripande av undanflyktsklausuler måste förbjudas, anser att en särskild procedur kan vara berättigad i brådskande fall. Enligt deras åsikt skulle offentliggörandet av en framställning om befrielse från de antagna skyldigheterna kunna ge anledning till en spekulativ import, vilken skulle leda till att situationen ytterligare förvärrades inom den industri som hade svårigheter. I ett sådant fall skulle landet ifråga vara berättigat att, när det framlade sin ansökan om att få använda undanflyktsklausulen, vidta vissa provisoriska åtgärder av mycket begränsad varaktighet. Dessa åtgärder skulle begränsas till ett kvantitativt importstillestånd, dvs. till fastställandet av importkvoter motsvarande 100 procent av den kvantitet som importerats under en närmast föregående period. Dessa stilleståndsåtgärder skulle inte på något sätt behöva vara bindande för de beslut som därefter skulle fattas av myndigheterna, och de skulle upphöra att gälla så snart dessa beslut, som fattats efter undersökning av framställningen, trädde i kraft.

24. De övriga medlemmarna av arbetsgruppen anser att de brådskande fall, i vilka sådana åtgärder kunde vara berättigade, skulle komma att bli mycket sällsynta med hänsyn till den långsamma takten i tullreduktionerna. Dessutom anser de, att inga ensidiga åtgärder, även om de vore av provisorisk karaktär, skulle tillåtas, när svårigheterna endast berör en speciell sektor av produktionen.

Tillåtna undantag

25. Flertalet medlemmar av arbetsgruppen anser, att den mest lämpliga åtgärden skulle vara ett tillfälligt införande av kvantitativa importrestriktioner. Andra medlemmar av gruppen skulle inte vilja à priori utesluta andra åtgärder, t. ex. på tullområdet. Ytterligare studier kommer att bli nödvän-

diga för att utröna, huruvida det avtal som skall ligga till grund för ett frihandelsområde i förväg borde föreskriva den typ av åtgärder som områdets myndigheter kunde tillåta ett land att vidta. Om bruket av kvantitativa restriktioner tilläts, bleve det nödvändigt att fastställa regler för deras administrering. Det skulle också vara nödvändigt att ta hänsyn till de skyldigheter som upptas i liberaliseringskoden och i andra OEEC-beslut (t. ex. 90 procents global liberalisering, 75 procent i varje kategori, konsolidering), om så skulle erfordras t. o. m. i utvidgad form.

Villkor förknippade med framställning att använda undanflyktsklausul

26. Till stöd för en framställning om att få använda undanflyktsklausul skulle ett land framlägga bevismaterial för antingen att ifrågavarande sektor har svårigheter på grund av tullreduktioner eller kvantitativa restriktioner enligt frihandelsområdets regler, eller att de svårigheter som en sektor redan genomlider skulle förvärras, om dessa regler följdes. I vissa fall kan det bli omöjligt att bevisa ett samband mellan den berörda sektorns svårigheter och borttagandet av handelshindren. På detta stadium kan arbetsgruppen icke ställa upp någon fullständig lista över kriterier som skulle kunna läggas till grund för en värdering av svårigheterna. Olika kriterier har föreslagits (en avsevärd ökning av arbetslösheten eller en undersysselsättning; bristande kapacitetsutnyttjande; en kraftig minskning av omsättningen; en utomordentlig ökning av importen från övriga delar av området åtföljd av en sjunkande produktion, etc.). Dessa kriterier måste definieras mera bestämt på ett senare stadium av arbetet. Vart och ett taget för sig kan vara otillräckligt, men flera av dem kan tillsammans utgöra grund för en framställning. De uppgifter som tillhandahålls skall vara objektiva och mätbara.

27. Landet skulle visa, att användandet av undanflyktsklausulen skulle sätta den ifrågavarande sektorn i stånd att anpassa sig inom en skälig tidsperiod, varefter landet åter skulle kunna påta sig sina normala förpliktelser. Framställningen skulle vidare beskriva de åtgärder landet räknade med att införa och, om så vore nödvändigt, innehålla en återanpassningsplan för sektorn ifråga med angivande av den tidrymd som man ansåg nödvändig för dess genomförande.

Prövning av en framställning

28. Frihandelsområdets myndigheter skulle, då det åberopade bevismaterialet framläggs, genom förhör pröva framställningen om att få använda undanflyktsklausulen. Syftet med prövningen skulle vara:

a) att studera, huruvida de andragna svårigheterna inte skulle kunna lösas genom några andra åtgärder än användandet av undanflyktsklausulen, framförallt genom åtgärder av samarbetsnatur eller genom ömsesidigt bistånd;

i all synnerhet borde man göra ett försök att konstruera åtgärder vilka antingen skulle kunna hindra användandet av klausulen eller begränsa dess omfattning och varaktighet. Myndigheterna skulle sedan kunna ge lämpliga rekommendationer;

b) att besluta dels huruvida användandet av undanflyktsklausulen skulle vara berättigat, dels vilka specifika åtgärder för undantag från skyldigheterna som skulle kunna medges, under hänsynstagande till dessas eventuella återverkningar på andra medlemmar;

c) att studera dels de åtgärder som föreslås av landet ifråga för att det skall kunna återta sina normala skyldigheter efter utgången av den medgivna tidsfristen, dels också dess återanpassningsplan, samt att ge lämpliga rekommendationer.

Icke-diskriminering vid tillämpning av undantag

29. När ett land tillämpade restriktioner som medgivits enligt undanflyktsklausulen, skulle det iaktta de principer om icke-diskriminering som finns fastställda i OEEC-koden.

Giltighetsperiod för undantag — Omprövning

30. Det är omöjligt att i förväg och för alla olika fall bestämma den period under vilken en undanflyktsklausul skulle tillåtas komma till användning. Detta kommer att bero på förhållandena i varje särskilt fall och får bestämmas vid prövningen, med hänsyn tagen till de förslag som framlagts av det berörda landet. Om det är fråga om en relativt lång period, skulle det erfordras en strängare och mera detaljerad undersökning än för endast några få månader. Perioden för ett medgivet undantag skulle klart fastställas, så att de industrier som befinner sig i svårigheter kan planera med en rimlig grad av säkerhet. Denna period skulle emellertid icke få utsträckas utöver slutet av övergångsperioden. Om undanflyktsklausulen komme till användning under de sista åren av övergångsperioden, skulle dess användning få denna begränsning.

31. Frihandelsområdets myndigheter måste därjämte se till att undantagen bibehåller sin rent tillfälliga karaktär och återkallas så snart de tjänat sitt syfte. Undantagen skulle underkastas omprövning ett år efter den första prövningen eller efter den tidsfrist, som kan komma att bestämmas genom överenskommelse. Dessa omprövningar skulle icke endast behandla utvecklingen av sektorns svårigheter utan även tillämpningen av de beslut och rekommendationer som fattats tidigare, iakttagandet av reglerna om icke-diskriminering vid tillämpningen av restriktionerna samt fullgörandet av återanpassningsåtgärder. Omprövningen skulle bli strängare för varje gång, och myndigheterna skulle ha möjlighet att förhindra varje onödig förlängning av undanflyktsklausulens användning.

Procedur för majoritetsbeslut

32. När en framställning om att få använda en undanflyktsklausul utreds, skulle besluten och rekommendationerna antas av en majoritet, och intet veto skulle finnas. I sådana fall där det rör sig om svårigheter begränsade till en specifik sektor av produktionen beträffande vilken inga undantag skulle vara möjliga utan föregående godkännande av frihandelsområdets myndigheter, skulle en sådan voteringsregel vara nödvändig för att garantera erforderlig ömsesidighet och jämlikhet mellan länderna i området. Proceduren med majoritetsbeslut tryggar såväl det sökande landet mot eventuell opposition från någon av dess partners som länderna i deras helhet mot varje godtycklig aktion av det land som gör framställningen. Vid efterföljande omprövning skulle ävenledes avgörande träffas genom majoritetsbeslut.

Övriga medlemsländers ställning då undanflyktsklausuler tillämpas

33. När framställningar görs om att få använda undanflyktsklausuler och medan godkända undantag är i kraft, kommer det att vara nödvändigt att se till, huruvida åtgärder i form av ömsesidig hjälp från de andra medlemsländernas sida skulle kunna bidra till att lösa problemen för de länder som råkat i svårigheter. Härvid bör de övriga medlemsländerna följa andan i artikel 6 i liberaliseringskoden.

34. I några fall kan det emellertid inträffa att användningen av undanflyktsklausuler av ett eller flera länder kan åstadkomma avsevärd skada för ett eller flera andra medlemsländer, vilken skada i vissa extrema situationer t. o. m. skulle kunna anses outhärdlig (i synnerhet om det skadade landet har betydande näringar som främst är beroende av export till återstoden av området). I sådana fall skulle det skadade landet vara berättigat att klaga hos frihandelsområdets myndigheter.

35. Myndigheterna skulle då utreda fallet och studera skadans omfattning på grundval av de bevis som framlagts av det sökande landet. Sedan de fastställt, att skada hade inträffat, skulle de söka lösningar för att begränsa eller avhjälpa skadan, med så liten avvikelse som möjligt från frihandelsområdets normala regler. Omröstningsreglerna för beslut om sådana sekundära skyddsåtgärder skulle bestämmas mot bakgrunden av det allmänna arbetet inom frihandelsområdets myndigheter.

36. Några medlemmar av arbetsgruppen anser att det sökande landet — även om det underställer frihandelsområdets myndighet sin sak — skulle vara berättigat att på eget initiativ vidta sekundära skyddsåtgärder i de fall då de undanflyktsklausuler som givit upphov till den skada landet lider på sin tid satts i kraft genom ensidiga beslut. De andra medlemmarna av arbetsgruppen delar icke denna uppfattning, eftersom de anser att ensidigt företagna åtgärder, som icke är

förenliga med de ömsesidiga förpliktelserna, endast skulle kunna vara berättigade i utomordentligt brådskande fall (såsom vid en kris i betalningsbalansen). Skyddsåtgärder skulle däremot aldrig vara brådskande, eftersom den skada som skulle avhjälpas komme att uppstå först gradvis sedan ett annat medlemsland vidtagit vissa åtgärder och dessutom endast skulle drabba begränsade delar av det sökande landets näringsliv. Följaktligen anser dessa medlemmar av arbetsgruppen, att det inte borde vara tillåtet för ett land att vidta skyddsåtgärder på eget initiativ, utan att det härför skulle fordras föregående godkännande av frihandelsområdets myndigheter.

Bilaga 3

Konkurrensregler[1]

1. Frihandelsområdets effektiva funktion och den mera utvecklade arbetsfördelning som borde följa därav blir beroende av varje deltagande lands möjlighet att koncentrera sina produktiva resurser på sådan verksamhet, för vilken dess arbetskraft, tekniska kunnande, tillgång till råvaror och geografiska belägenhet ger ett relativt fördelaktigt läge. Denna arbetsfördelning kommer emellertid att skadas, om konkurrens samt fri och lika tillgång till råvaror hindras på grund av otillbörliga eller konkurrensbegränsande handlingar — vare sig statliga eller privata — såsom dubbel prissättning, dumping eller subsidier.

2. Sådana åtgärder skulle dessutom sätta i fara frihandelsområdets ostörda uppbyggande och försvåra avskaffandet av tullar och kvantitativa regleringar.

3. Dessa överväganden leder till den allmänna slutsatsen att sådana åtgärder icke skulle vara förenliga med ett frihandelsområde. I princip borde de därför avskaffas så snart som möjligt under övergångsperioden. Dessa problem har varit föremål för en omfattande diskussion bland de Sex, och vissa lösningar har föreslagits. Det förefaller önskvärt, att dessa lösningar vore lika i tullunionen och i frihandelsområdet.

4. Det är på denna grundval som arbetsgruppen har gjort en preliminär utredning av statliga ingrepp och det privata näringslivets åtgärder av motsvarande art. Arbetsgruppen har försökt urskilja de fall där sådana ingrepp eller åtgärder kan vara oförenliga med ett frihandelsområdes riktiga funktion. Den har försökt klarlägga vilka ytterligare utredningar som kunde vara nödvändiga för att uppnå en bättre kännedom om dessa problem. Den har också försökt föreslå möjliga metoder att lösa de svårigheter som från början av övergångsperioden skulle kunna uppstå på detta område.

5. Under sina debatter har arbetsgruppen tagit hänsyn till GATT:s och OEEC:s regler samt de regler som har förutsetts i de Sex' diskussioner.

6. Arbetsgruppen har begränsat sina utredningar till konsekvenserna av statliga ingrepp och av det privata näringslivets åtgärder beträffande industriprodukter (råvaror och manufakturerade varor som upptas i grupperna II och III i OEEC:s liberaliseringskod) för skapandet av de nödvändiga förutsättningarna för frihandelsområdets effektiva funktion.

---

[1] Arbetsgruppen har endast kunnat ägna mycket kort tid åt studiet av de problem som behandlas i föreliggande bilaga. Denna måste därför betraktas såsom provisorisk.

Statliga ingripanden

7. Beträffande subsidier och andra former av exportstöd som snedvrider konkurrensens normala förlopp existerar redan regler i GATT och OEEC. Dessa bör anses såsom ett minimum. För närvarande utreder OEEC en eventuell utvidgning av existerande regler i detta avseende. Detta arbete borde intensifieras och hänsyn tas till de behov som skulle föreligga för ett effektivt arbetande frihandelsområde. Syftet skulle vara att avskaffa dessa åtgärder så snart som möjligt. Det borde därjämte vara möjligt att i ett frihandelsområde räkna med en besvärsprocedur, vilken skulle berättiga de länder som lider skada av någon av dessa åtgärder att få sina klagomål utredda och att vidta lämpliga skyddsåtgärder, om ingen annan lösning kan uppnås.

8. När det gäller inre subsidier och andra former av statliga ingrepp, skulle alla sådana åtgärder — i vilken form de än må uppträda — som omintetgör de normala följderna av det gradvisa avskaffandet av tullar och kvantitativa regleringar i allmänhet, förbjudas inom frihandelsområdet. Arbetsgruppen har ej haft tid vare sig att gå igenom de olika slagen eller formerna av statliga ingrepp eller att bedöma deras följder. Detta problem kommer att kräva detaljerad utredning. Det är dessutom sannolikt att nya sidor av problemet undan för undan kommer att uppenbara sig, både under och efter övergångsperioden. Alla dessa frågor kommer att kräva utredning av frihandelsområdets organ; det kommer utan tvivel också att bli nödvändigt att ordna med procedurer för konsultation och utredning av klagomål.

9. Alla dessa hjälpformer är inte nödvändigtvis oförenliga med frihandelsområdets regelrätta funktion. Vissa hjälpformer skulle kunna ges på ett legitimt sätt, under och efter övergångsperioden, i syfte att bistå vid återanpassning eller ombildning av vissa industrier eller att främja utvecklingen av vissa områden. Det kan mycket väl hända att kollektiva åtgärder skulle vara användbara i så fall. Ytterligare utredning av detta problem är synbarligen nödvändig.

10. Exportrestriktioner kan tjäna olika ändamål: för närvarande bibehålls de i syfte att stärka en bilateral förhandlingsposition, att uppfylla bilaterala förpliktelser eller att reservera viktiga råvaror etc. för hemmamarknadens bruk (jämför stycket 13 om dubbla priser). I ett frihandelsområde skulle sådana restriktioner i princip vara förbjudna.

11. Det kan vara lämpligt att redogöra för OEEC:s regler på detta område. Först och främst åsyftar medlemsländerna att mellan sig upphäva kvantitativa restriktioner på exporten i hela den omfattning som deras ekonomiska och finansiella läge medger. För det andra måste varje land som inför nya eller skärper redan existerande restriktioner underrätta organisationen om sina skäl därför. Organisationen har möjlighet att företa en utredning av fallet. Slutligen kan de länder, vilka skadas av restriktioner

som tillämpas av någon av deras partners, hänskjuta frågan till organisationen.

12. Dessa regler behöver förstärkas. Det har föreslagits, att detta kunde ske enligt följande principer. Med undantag för vissa exceptionella fall skulle medlemsländerna avskaffa sina nuvarande exportrestriktioner under de första åren av övergångsperioden och de skulle icke tillåtas att återinföra dem utom efter föregående godkännande av frihandelsområdets myndigheter. Det skulle emellertid underförstås att, om bristsituationer uppstår, varje land skulle ha möjlighet att vidta provisoriska förebyggande åtgärder till dess områdets myndigheter hade beslutat om kollektiva åtgärder för att bekämpa knapphetssituationen. Svårigheterna att fullfölja en sådan politik får emellertid inte underskattas.

13. Problemet med de dubbla priser som orsakas av statliga ingripanden sammanhänger i allmänhet med frågan om exportrestriktioner. Men detta problem — och mera generellt frågan om diskriminerande försäljningsvillkor — kan också vara utmärkande för ett privat monopol eller en kartell. Konsekvenserna av sådana åtgärder är desamma, vare sig de har statligt eller privat ursprung.

14. Brysselrapporten om tullunionen och den ekonomiska unionen konstaterar, att dubbla priser och dumping tenderar att gradvis försvinna i en verkligt gemensam marknad. Sådana åtgärder är följden av kvantitativa restriktioner och importtullar. När sådana hinder för handeln försvinner skulle följdåtgärderna också normalt försvinna. En leverantör kan inte fortsätta att begära mer än sina normala priser, om konsumenterna kan köpa från en konkurrent. Inte heller kan dumping upprätthållas under någon längre tid, om köparen på den dumpande exportörens hemmamarknad kan köpa firmans produkter på de andra marknader där de finns till lägre priser. Några medlemmar i arbetsgruppen ansluter sig till denna uppfattning, men andra har framhållit att den gemensamma marknaden både skulle kunna erbjuda nya möjligheter för företagen att bli mäktiga nog för att kunna tillgripa sådana åtgärder och även öka frestelsen att göra detta.

15. Statliga åtgärder kan ta formen av lagstadgad eller förvaltningsmässigt reglerad prissättning, kombinerad med exportpriskontroll över varor som säljs med fri prissättning på hemmamarknaden, eller av bibehållna exportrestriktioner, vilka snedvrider den normala prisanpassningen mellan de olika marknaderna. Statliga ingripanden kan också ta formen av mer informella överenskommelser med eller påtryckningar på större producenter av råvaror eller halvfabrikat, för att säkra upprätthållandet av gynnsammare priser och försäljningsvillkor för leverans på hemmamarknaden än för export.

16. Sådana åtgärder kommer icke att automatiskt bli omöjliga i ett frihandelsområde. Särskilt i de fall, där den statliga politiken i dessa hänseenden har stöd från privata eller halvofficiella försäljningsorganisationer som

dominerar marknaden (prisledare), kan det hända att den prisutjämnande effekten av handelshindrens avskaffande icke får full effekt. Under alla förhållanden kommer denna prisutjämnande effekt icke att kunna verka fullständigt under övergångsperioden, så länge snedvridningarna på grund av dubbla priser försvårar den erforderliga återanpassningen av industrierna.

17. Ehuru arbetsgruppen anser, att dessa åtgärder skulle förbjudas, har den likväl ej på nuvarande stadium kunnat uppställa regler härför, då det krävs ytterligare studier för att utröna vilka åtgärder som medför en "förfalskning" av konkurrensen mellan medlemmarna i frihandelsområdet. För mellantiden kunde man kanske konstruera procedurer för att tillåta ett land att begära överläggningar, när det anser att dess intressen ogynnsamt påverkas av dubbel prissättning och därav följande diskriminering mellan frihandelsområdets medlemsländer. Man bör överväga, hur dessa svårigheter skulle lösas och huruvida skyddsåtgärder skulle vara nödvändiga.

Det privata näringslivets åtgärder

18. I ett frihandelsområde skulle möjligheterna till dumping avsevärt minskas och kanske helt försvinna. Det kommer dock att kvarstå en risk att mäktiga företag tillfälligt kan sänka sina priser under den normala prisnivån för att konkurrera ut medtävlare.

19. Några medlemmar av arbetsgruppen har föreslagit, att frihandelsområdets medlemmar skulle ha kvar möjligheten att bibehålla eller införa antidumpingåtgärder i överensstämmelse med GATT:s principer. En procedur skulle kunna skapas som tillät ett land inom området att till dettas myndigheter framföra klagomål i fall, där dess industrier lider skada av dumping. Samtidigt skulle det finnas en procedur som tillät det land, som skadades genom något annat medlemslands otillbörliga bruk av antidumpinglagstiftningen, att i sin tur klaga. Denna fråga har emellertid ännu inte studerats fullständigt.

20. När diskriminerande försäljningspolitik för råvaror eller halvfabrikat är det enda resultatet av monopols eller kartellers åtgärder, skulle de länder, som lider skada därav, kunna klaga hos frihandelsområdets myndigheter. Försäljningspolitik som tvingar ett eller flera länder att acceptera diskriminerande priser och inköpsvillkor för råvaror och halvfabrikat är oförenlig med frihandelsområdets principer.

21. Verkningarna av konkurrensbegränsande åtgärder i största allmänhet måste bli föremål för studier, vilka det emellertid skulle vara för tidigt att påbörja på nuvarande stadium av överläggningarna. Denna fråga innefattar en sådan härva av problem, att ett försök att nå gemensamma överenskommelser i detalj sannolikt skulle försena frihandelsområdets upprättan-

de. Det borde emellertid utredas, huruvida det vore möjligt att uppställa en rad allmänna principer på detta område.

22. De problem som nämnts under punkterna 20 och 21 ovan aktualiserar den viktiga frågan om de offentligrättsliga maktmedel de olika länderna förfogar över på detta område. I vissa fall kan existerande lagstiftning vara otillräcklig för att ge regeringarna rätt att ingripa. Frågan huruvida sådana befogenheter skulle medges myndigheterna väcker viktiga politiska problem, som måste utredas grundligt. Detta kan inte bli klart under den tid som går åt för att förbereda ett avtal om upprättandet av ett frihandelsområde.

23. Av de olika skäl som anförts i denna del av bilagan framgår, att arbetsgruppen anser överläggningar och en procedur för att behandla klagomål vara de mest praktiska metoderna för att angripa dessa frågor och finna tillfredsställande lösningar på dem.

SNS SKRIFTSERIE

GOD ÅRSREDOVISNING — GODA RELATIONER
av *Gustaf Bondeson* Pris kr 6: 50

PERSONALTJÄNSTEN I SMÅ OCH STORA FÖRETAG
av *Sven H. Åsbrink* Pris kr 4: 50

NÄRINGSLIV OCH SAMHÄLLE 2
En samling föredrag och uppsatser Pris kr 6: —

INFORMATION PÅ ARBETSPLATSEN
Sociologiska studier av företagets kommunikationsproblem
av *Edmund Dahlström* Pris kr 14: 50

MÄNNISKAN I INDUSTRISAMHÄLLET
Del I. ARBETSLIVET Pris kr 25: —
Del II. FRITIDSLIV — SAMHÄLLSLIV Pris kr 25: —
av *Torgny T. Segerstedt* och *Agne Lundquist*

TJÄNSTEMÄNNEN, NÄRINGSLIVET OCH SAMHÄLLET
En attitydundersökning av *Edmund Dahlström* Pris kr 14: 50

TJÄNSTEMÄNNEN OCH DEN INDUSTRIELLA OMVANDLINGEN
En studie av tjänstemannakårens tillväxt inom industrien
av *Erik Höök* Pris kr 5: 50

KONJUNKTURER OCH EKONOMISK POLITIK
Utveckling och debatt i Sverige sedan första världskriget
av *Erik Lundberg* Pris häft. kr 28: 50, inb. kr 32: 50

NÄRINGSLIV OCH SAMHÄLLE 1
En samling föredrag från SNS konferenser Pris kr 7: 50

DISTRIBUTIONSEKONOMISKA PROBLEM
En inventering Pris kr 9: 50

EFFEKTIVITET OCH RÄTTSSÄKERHET
Ett diskussionsinlägg om statsförvaltningen Pris kr 1: 50

VINSTDELNING OCH VINSTANDELSSYSTEM
Uppkomst — Utveckling — Framtidsmöjligheter
av *Torsten Skytt* och *Sven H. Åsbrink* Pris kr 3: 75

KONKURRENS ELLER SAMVERKAN
Ett diskussionsinlägg om kartell- och monopolproblem
av *Hans Brems, Bert Lindström, Jonas Nordenson, Jan Rydström, Ulf af Trolle* och *Jan Wallander* Pris kr 8: 75

SVENSK STATSFÖRVALTNING I ARBETE
av *Gunnar Heckscher* Pris häft. kr 14: 50, inb. kr 17: 50

FÖRHÅLLANDET MELLAN FÖRETAG OCH ANSTÄLLDA I SVENSK INDUSTRI
Några jämförelser med amerikanska förhållanden
av *Charles A. Myers,* Massachusetts Institute of Technology Pris kr 6: 75
Myers' bok finns även i en engelsk upplaga

INDUSTRIAL RELATIONS IN SWEDEN Pris inb. kr 8: 75

SKOLREFORMEN OCH NÄRINGSLIVET
Synpunkter på försöksverksamheten och reformens psykologiska och pedagogiska förutsättningar av *Jan Agrell* Pris kr 4: 50

Säljes i bokhandeln eller direkt från SNS, Sköldungagatan 2, Sthlm Ö.
Tel. 23 25 20. Postgiro 35 62 60.

I Studier och debatt

— SNS populära småskriftserie — presenteras sammanfattningar av större utredningar, uppsatser, redogörelser för småutredningar, konferenser etc. i aktuella ämnen. Minst fyra nummer per år utkommer i serien. Prenumerationspriset är 15 kr.

1953: 1 **Anda och trivsel i företaget** av *Torgny T. Segerstedt*
Sammanfattning av "Människan i industrisamhället. Del I" kr 4: —

1953: 2 **Konjunkturpolitik under debatt** av *Ulrich Herz*
Sammanställning med studiehandledning av professor Erik Lundbergs kända verk ..... kr 6: —

1953: 3 **Kvinnor i industriarbete** av *Andreas Lund*
Redogörelse för en industripsykologisk SNS-undersökning kr 4: —

1953: 4 **Företaget och pressen** av *Arne Lundmark* ..... kr 4: —

1954: 1 **Ändrad företagsbeskattning** ..... Utgången

1954: 2 **Automation — del I. De tekniska framtidsutsikterna** .... kr 5: —

1954: 3 **Automation — del II. De ekonomiska och sociala framtidsutsikterna** ..... kr 5: —
Referat från företagsledarkonferensen maj 1954

1954: 4 **Företagsbeskattning och konjunkturer**
Referat från skattekonferensen oktober 1954 ..... kr 4: —

1954: 5 **Gruppdynamik och ledarskap** av *Joachim Israel*
Introduktion i gruppdynamikens teori och tillämpning .... kr 4: —

1955: 1 **Företaget och kommunen**
Referat från företagsledarkonferensen januari 1955 ..... kr 4: —

1955: 2 **Skola och näringsliv i Sverige och USA** ..... kr 4: —
Skolreformen och näringslivet. Diskussioner i SNS arbetsgrupper 1952—1955
Skola, yrke, samhälle i USA av *Gunnar Helén*

1955: 3 **Sverige och världshandeln**
Föredrag vid företagsledarkonferensen maj—juni 1955 ... kr 5: —

1955: 4 **Industrifolk på fritid** av *Torgny T. Segerstedt*
Sammanfattning av "Människan i industrisamhället. Del II" kr 4: —

1956: 1 **Näringslivets folk i riksdagen** ..... kr 4: —
Politiskt intresse — ett företagarintresse av ***Folke Petrén***
Industrins, handelns och hantverkets folk i riksdagen 1920—1953 av *Lennart Bodström*

1956: 2 **Näringslivet planerar för framtiden**
Föredrag och diskussioner vid företagsledarkonferensen juni 1956 ..... kr 5: —

1956: 3 **Företagsvinster — ett samhällsintresse?**
En kort orientering om vinsterna och deras plats i det ekonomiska livet av *Göran Albinsson* ..... kr 4: —

1956: 4 **Fri handel i Europa**
Rapport från en arbetsgrupp inom OEEC ..... kr 4: —

Säljes i bokhandeln eller direkt från SNS, Sköldungagatan 2, Sthlm Ö.
Tel. 23 25 20 ● Postgiro 35 62 60.